

PRZEGLĄD UCHWAŁ IZBY KARNEJ SĄDU NAJWYŻSZEGO W ZAKRESIE PRAWA KARNEGO PROCESOWEGO ZA 2019 ROK

RYSZARD A. STEFAŃSKI*

DOI: 10.26399/iusnovum.v15.2.2021.17/r.a.stefanski

KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO

1. TOŻSAMOŚĆ CZYNU (ART. 14 § 1 K.P.K.)

Zgodnie z art. 14 § 1 k.p.k. wszczęcie postępowania sądowego następuje na żądanie uprawnionego oskarżyciela lub innego uprawnionego podmiotu. Skarga ta określa ramy przedmiotowe orzekania sądu. Wprawdzie opis czynu i kwalifikacja prawna wskazane w akcie oskarżenia nie wiążą sądu, który może dokonać w nich zmian w porównaniu do czynu zarzucanego, ale jest konieczne, aby utrzymał się w zakresie wyznaczonym granicami oskarżenia¹. Wymagane jest zachowanie tożsamości między czynem zarzucanym a czynem przypisanym sprawcy (*sententia debet esse conformis libello*)².

W kontekście tego przepisu zostało przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne, czy w świetle obowiązującej w postępowaniu karnym zasady skargowości (art. 14 § 1 k.p.k.) dopuszczalne jest przypisanie oskar-

* prof. dr hab., Kierownik Katedry Prawa Karnego Wydziału Prawa i Administracji Uczelni Łazarskiego w Warszawie, e-mail: sterysz@interia.pl, ORCID: 0000-0003-0995-9499

¹ Wyrok SN z dnia 22 kwietnia 1986 r., IV KR 129/86, OSNPG 1986, nr 12, poz. 167; wyrok SN z 4 stycznia 2006 r., IV KK 376/05, „Prokuratura i Prawo” – wkł. 2006, nr 6, poz. 16; wyrok SN 17 listopada 1972 r. II KR 162/77, OSNKW 1973, nr 4, poz. 46; postanowienie SN z dnia 20 września 2002 r., V KKN 112/01, LEX nr 55225; postanowienie SN z dnia 12 stycznia 2006 r., II KK 96/05, LEX nr 172202; postanowienie SN z dnia 30 sierpnia 2001 r., V KKN 111/01, LEX nr 51844; wyrok SN z dnia 7 kwietnia 2009 r., II KK 329/07, LEX nr 507942; S. Śliwiński, *Polski proces karny*, Warszawa 1948, s. 447; M. Cieślak, *Polska procedura karna Podstawowe założenia teoretyczne*, Warszawa 1984, s. 299; A. Murzynowski, *Istota i zasady procesu karnego*, Warszawa 1994, s. 168; K. Marszał, *Proces karny*, Katowice 1998, s. 59.

² M. Cieślak, *Polska procedura karna...*, op. cit., s. 283; S. Waltoś, P. Hofmański, *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2020, s. 29.

żonemu przestępstwa (wykroczenia) paserstwa w sytuacji, gdy w akcie oskarżenia zarzucono mu popełnienie przestępstwa kradzieży.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 5 września 2019 r., I KZP 6/19 (OSNKW 2019, nr 9, poz. 53) wskazał, że: **Nie można jednak sformułować uniwersalnej reguły pozwalającej zawsze na przypisanie popełnienia przestępstwa paserstwa w miejsce zarzucanego przestępstwa kradzieży. Doprecyzowanie kryteriów branych przy tym pod uwagę dokonywane być powinno w realiach konkretnych rozpoznawanych spraw.**

O ile na aprobatę zasługuje ogólne stwierdzenie co do kryteriów tożsamości czynu, o tyle budzi wątpliwości rozstrzygnięcie co do tożsamości czynu w postaci kradzieży i paserstwa, bowiem w pewnym zakresie już *in abstracto* można określić, kiedy nie chodzi o odrębne zdarzenia historyczne, tym bardziej że paserstwo jest ściśle związane z przestępstwem kradzieży, gdyż przestępstwa te mają wspólny przedmiot czynności wykonawczej.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Najwyższy, odwołując się do wypowiedzi w doktrynie, przyjął, że sformułowanie w sposób precyzyjny abstrakcyjnych reguł weryfikacji tożsamości czynu zarzucanego i czynu przypisanego jest niemożliwe³. Ze względu na to, że trudno kategorycznie i jednoznacznie podać kryteria identityczności czynu, tym większego znaczenia nabiera potrzeba każdorazowej, bardzo wnikliwej analizy konkretnego przypadku, a problem bardzo skomplikowany od strony teoretycznej jest znacznie łatwiejszy i możliwy do rozstrzygnięcia w konkretnym przypadku praktycznym⁴.

Sąd Najwyższy słusznie przyjął, że chodzi zdarzenie faktyczne (zdarzenie historyczne) opisane w akcie oskarżenia⁵. Granice oskarżenia zostaną utrzymane, gdy sąd rozstrzyga w wyroku na płaszczyźnie tożsamoego zdarzenia historycznego, które stanowiło przedmiot skargi⁶. Wcześniej Sąd Najwyższy wprost twierdził, że:

Zasada skargowości wyznacza granice podmiotowe i przedmiotowe rozpoznania sprawy w danym postępowaniu. W konsekwencji, sąd meriti jest związany zdarzeniem historycznym wskazanym w akcie oskarżenia, w taki sposób, że nie jest władny dokonać ustaleń w zakresie wykraczającym poza ramy historyczne danego

³ M. Cieślak, *Polska procedura...*, op. cit., s. 301; wyrok SN z dnia 7 kwietnia 2009 r., II KK 329/07, LEX nr 507942.

⁴ S. Stachowiak, *Funkcje zasady skargowości w polskim procesie karnym*, Poznań 1975, s. 218.

⁵ Wyrok SN z dnia 2 marca 2011 r., III KK 366/10, OSNKW 2011, nr 6, poz. 51; postanowienie SN z dnia 19 października 2010 r., III KK 97/10, OSNKW 2011, nr 6, poz. 500; wyrok SN z dnia 26 listopada 2014 r., II KK 109/14, LEX nr 1621333; S. Śliwiński, *Polski proces karny...*, op. cit., s. 445; A. Murzynowski, *Istota i zasady procesu karnego...*, op. cit., s. 158–159; M. Rogalski, *Przesłanki powagi rzeczy osądzonej w procesie karnym*, Kraków 2005, s. 244–261; C. Kulesza, w: *System Prawa Karnego Procesowego. Zasady procesu karnego*, red. P. Wiliński, t. III, cz. 1, Warszawa 2014, s. 610.

⁶ J.F. Marzec, *Z problematyki tożsamości czynu zarzucanego a przypisanego oraz wyboru właściwej kwalifikacji czynu*, „Nowe Prawo” 1957, nr 12, s. 56 i n.; J. Bafia, *Zmiana kwalifikacji prawnej czynu w procesie karnym*, Warszawa 1964, s. 98 i n.; J. Kosonoga, w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do art. 1–166*, red. R.A. Stefański, S. Zabłocki, t. I, Warszawa 2017, s. 296.

zdarzenia. W praktyce więc zasada skargowości oznacza, że to żądanie podmiotu uprawnionego do wniesienia oskarżenia określa granice postępowania sądowego⁷;

Za elementy wyznaczające tożsamość „zdarzenia historycznego” należy przyjąć: identyczność przedmiotu zamachu, identyczność kręgu podmiotów oskarżonych o udział w zdarzeniu, tożsamość miejsca i czasu zdarzenia, jak też zachowanie choćby części wspólnych znamion w opisie czynu zarzuconego i przypisanego, które winny się ze sobą pokrywać, mając jakiś obszar wspólny. O jedności czynu, jako jednego impulsu woli, świadczy nadto jedność zamiaru (lub planu) sprawcy (sprawców) przestępstwa⁸.

W sytuacji, gdy w akcie oskarżenia zarzucano kradzież, a w wyroku przypisano popełnienie paserstwa – zdaniem Sądu Najwyższego wyrażonym w omawianym postanowieniu – w zależności od okoliczności konkretnej sprawy możliwe jest stwierdzenie, że wykroczone poza granice aktu oskarżenia, albo uznanie, że nie doszło do wyjścia poza granice aktu oskarżenia, gdy dokonanie odmiennych ustaleń faktycznych w przedmiocie zachowania oskarżonego dotyczy sposobu wejścia w posiadanie cudzej rzeczy.

Kategoryczny pogląd jest prezentowany we wcześniejszym orzecznictwie, w którym przyjmuje się, że nie stanowi przekroczenia granic aktu oskarżenia, gdy zdarzenie zostało w nim opisane jako kradzież lub inna postać zaboru mienia, a w wyroku skazującym sąd przyjął paserstwo⁹. Sąd Najwyższy wprost stwierdził, że:

Jeżeli okoliczności świadczące o tym, że oskarżony o kradzież udzielił pomocy w zbyciu mienia pochodzącego z tego czynu, były podane w uzasadnieniu aktu oskarżenia, przy czym zamieszczono je w opisie czynu zarzuconego osobie, która nabyła to mienie i została oskarżona o paserstwo (art. 291 § 1 k.k.), to należą one także do podstawy faktycznej oskarżenia osoby, której zarzucono popełnienie kradzieży; w takiej sytuacji skazanie tego oskarżonego za paserstwo (art. 291 § 1 k.k.), a nie za kradzież, nie wychodzi poza granice oskarżenia i nie narusza zasady skargowości określonej w art. 14 k.p.k.¹⁰

W literaturze także przyjmuje się, że nie ma przeszkód do skazania oskarżonego za paserstwo (art. 291 § 1 k.k.) w sytuacji, gdy był oskarżony o kradzież (art. 278

⁷ Wyrok SN z dnia 6 kwietnia 2017 r., V KK 330/16, LEX nr 2270908.

⁸ Postanowienie SN z dnia 19 października 2010 r., III KK 97/10, OSNKW 2011, nr 6, poz. 50; wyrok SN z dnia 20 stycznia 1983 r., II KR 347/83, OSPiKA 1983, nr 9, poz. 203; wyrok SN z dnia 17 lipca 1973 r., V KRN 264/73, OSNKW 1973, nr 12, poz. 163; wyrok SN z dnia 11 maja 1984 r., Rw 262/84, OSNKW 1985, nr 1–2, poz. 10; wyrok SN z dnia 23 września 1994 r., II KRN 173/94, OSNKW 1995, nr 1–2, poz. 9.

⁹ Wyrok SN z dnia 23 października 1934 r., II K 1198/34, Zb. Orz. SN 1935, z. 4, poz. 170; wyrok SN z dnia 28 kwietnia 1932 r., IIIK 403/32, Zb. Orz. SN 1932, z. VII, poz. 146; wyrok SN z dnia z dnia 1 lutego 1934 r., IK 958/33, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1934, poz. 346; wyrok SN z dnia z dnia 23 lutego 1938, I K 637/37, Zb. Orz. SN 1938, z. IX, poz. 216.

¹⁰ Postanowienie SN z dnia 12 grudnia 2012 r., V KK 82/12, OSNKW 2013, nr 3, poz. 23.

§ 1 k.k.), gdyż w istocie jest to samo zdarzenie, a jedynie inny jest sposób wejścia w posiadanie cudzej rzeczy¹¹. Zajmuje się też odmienne stanowisko, że:

Nie można mówić o tożsamości czynów, jeżeli przestępstwo paserstwa, przypisywane zamiast zarzucanego przestępstwa kradzieży lub kradzieży z włamaniem, miało miejsce już w jakiś czas po tej kradzieży i w okolicznościach niemających nic wspólnego z opisem i podstawą faktyczną czynu zarzucanego jako kradzież lub kradzież z włamaniem. W takim wypadku nie chodzi bowiem tylko o odmienny sposób wejścia w posiadanie rzeczy pochodzącej z czynu zabronionego, lecz o zupełnie inne zdarzenie faktyczne, w którego ramach doszło do uzyskania takiego posiadania¹².

W takim wypadku dochodzi do zmiany przedmiotu procesu¹³.

Odnosząc się do tych argumentów Sądu Najwyższego, nie sposób nie zauważyć, że podstawowym kryterium decydującym o tożsamości czynu jest wejście w posiadanie rzeczy ruchomej. Znamię zaboru cudzej rzeczy ruchomej, charakteryzujące kradzież (art. 278 § 1 k.k.) oznacza zmianę dotychczasowego stanu władztwa nad rzeczą rzeczy¹⁴. Zachowanie sprawcze przestępstwa paserstwa (art. 291 § 1 k.k.) polega na nabyciu rzeczy, pomocy do jej zbycia, przyjęciu jej lub pomocy do jej ukrycia. Już *prima vista* widać, że spośród znamion paserstwa wejściem w posiadanie rzeczy jest jej nabycie, będące uzyskaniem przez sprawcę władztwa nad rzeczą od osoby nią bezprawnie władającej, za jej zgodą, oraz przyjęcie, oznaczające przejęcie przez sprawcę władztwa rzeczy od osoby władającej rzeczą w celu określonym porozumieniem obu stron¹⁵. Zachowanie to, podobnie jak zabór rzeczy, powoduje jej przejście we władanie innej osoby, a zatem z tego punktu widzenia można przyjąć, że między kradzieżą i paserstwem popełnionym w tych formach zachodzi tożsamość czynu, a należy ją wykluczyć w sytuacji, gdy paserstwo zostało popełnione poprzez pomoc do zbycia rzeczy lub jej ukrycia.

2. OBLICZENIE TERMINÓW (ART. 123 § 1 I 2 K.P.K.)

Bieg terminów procesowych został uregulowany w art. 123 k.p.k., stanowiącym, że do biegu terminu nie wlicza się dnia, od którego liczy się dany termin (§ 1), a jeżeli termin jest oznaczony w tygodniach, miesiącach lub latach, koniec terminu przypada na ten dzień tygodnia lub miesiąca, który odpowiada początkowi terminu, a w wypadku gdy w danym miesiącu nie ma takiego dnia, koniec terminu przypada na ostatni dzień tego miesiąca (§ 2).

¹¹ J. Bednarzak, *Czy oskarżenie o kradzież wyklucza skazanie za paserstwo?*, „Nowe Prawo” 1963, nr 4–5, s. 497–501; E. Skrętowicz, *Wyrok sądu karnego pierwszej instancji*, Lublin 1989, s. 70.

¹² Postanowienie SN z 14.07.2011 r., IV KK 139/11, OSNKW 2011/9, poz. 84 z głosami aprobującymi A. Zolla, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2012, nr 4, poz. 35; J. Satki, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2012, nr 4, poz. 35, częściowo krytyczną A. Skowrona, LEX/el. 2012.

¹³ M. Lipczyńska, *Kradzież czy paserstwo*, „Nowe Prawo” 1963, nr 3, s. 331–339.

¹⁴ L. Peiper, *Komentarz do kodeksu karnego*, Kraków 1936, s. 541.

¹⁵ M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, w: *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do art. 278–363 k.k.*, red. A. Zoll, t. III, Warszawa 2016, s. 440.

Na tle tego przepisu powstała wątpliwość, czy do biegu terminów wyrażonych w tygodniach, miesiącach lub latach nie wlicza się dnia, od którego liczy się dany termin. Jest ona związana tym, że w judykaturze i literaturze są prezentowane diametralnie odmienne poglądy. Twierdzi się, że do terminów oznaczonych w tygodniach, miesiącach lub latach nie wlicza się dnia, od którego liczy się dany termin (sposób uniwersalny)¹⁶ oraz wyraża się pogląd, że do biegu tych terminów wlicza się dzień, od którego biegą te terminy, gdyż art. 123 § 2 k.p.k. kwestie te reguluje odrębnie i nie ma zastosowania § 1 tego przepisu (metoda autonomiczna)¹⁷.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 13 listopada 2019 r., I KZP 9/19 (OSNKW 2019, nr 11–12, poz. 66) wyjaśnił, że: **Norma art. 123 § 1 k.p.k. wyznacza sposób obliczania terminów określonych w dniach, natomiast w odniesieniu do terminów wyrażonych w okresach kalendarzowych (tygodniach, miesiącach i latach) zawarta w tym przepisie dyrektywa gwarancyjna zostaje zrealizowana w wyniku zastosowania autonomicznej metody obliczania terminów wyrażonej w § 2 tego przepisu, zakładającej, że dzień zdarzenia warunkującego rozpoczęcie biegu terminu wyznacza również jego koniec (z zastrzeżeniem wynikającym**

¹⁶ Postanowienie SN z dnia 27 sierpnia 2015 r., III KK 238/15, KZS 2015, nr 10, poz. 23z głosem krytyczną B. Łukowiaka, „Prokuratura i Prawo” 2017, nr 11, s. 195–199; wyrok SN z dnia 23 lutego 2017 r., V KK 352/16, LEX nr 2241416; wyrok SA w Krakowie z dnia 10 grudnia 2018 r., II AKa 236/18, LEX nr 2707054; postanowienie SA w Krakowie z dnia 5 lipca 2019 r., II AKz 320/19, LEX nr 2757823; F. Prusak, *Komentarz do kodeksu postępowania karnego*, t. 1, Warszawa 1999, s. 406; P. Rogoziński, w: *Kodeks postępowania karnego. Objasnienia dla studentów* (art. 1–424), red. J. Grajewski, t. I, Zakamycze 2005, s. 26; P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgrzyzek, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. P. Hofmański, Warszawa 2007, s. 637; J. Kosonoga, *Instytucja skargi subsydiarnej – zarys problematyki*, Mon. Praw. 2006, nr 9, s. 7; I. Nowikowski, *O regulach obliczania terminów w procesie karnym (kwestie wybrane)*, w: *Teoretyczne i praktyczne problemy współczesnego prawa karnego. Księga jubileuszowa dedykowana Prof. T. Bojarskiemu*, red. A. Michalska-Warias, I. Nowikowski, J. Piórkowska-Flieger, Lublin 2011, s. 878; W. Grzeszczyk, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 158; T. Grzegorzczak, w: T. Grzegorzczak, J. Tylman, *Polskie postępowanie karne*, Warszawa 2014, s. 427; idem, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2014, s. 463; S. Steinborn, w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. L.K. Paprzycki, t. I, Warszawa 2013, s. 435; M. Kurowski, w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. D. Świecki, t. I, Warszawa 2013, s. 456; J. Skorupka, w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. R.A. Stefański, S. Zabłocki, t. I Warszawa 2017, s. 1151; T. Gardocka, D. Jagiełło, *Kodeks postępowania karnego. Krótki komentarz dla studiujących*, Warszawa 2018, s. 155; B. Janusz-Pohl, *O zasadach obliczania terminów procesowych*, „Prawo w Działaniu” 2020, nr 41, s. 55–58; A. Sakowicz, w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. A. Sakowicz, Warszawa 2020, s. 411.

¹⁷ Wyrok SN z dnia 26 lutego 2014 r., III KK 6/14, OSNKW 2014, nr 9, poz. 70; wyrok z dnia SN 29 lipca 2015 r., II KK 98/15, OSNKW 2015, nr 12, poz. 102; wyrok SN z dnia 12 grudnia 2016 r., V KK 243/16, OSNKW 2017, nr 4, poz. 20; wyrok SA w Warszawie z dnia 14 maja 2015 r., II AKa 102/15, LEX nr 1724155; postanowienie SA w Katowicach z dnia 18 lipca 2012 r., II AKz 413/12, LEX nr 1220230; T. Markiewicz, *Glosa do postanowienia SN z dnia 27 sierpnia 2015 r.*, III KK 238/15, „Prokuratura i Prawo” 2017, nr 11, s. 195–199; S. Steinborn, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do wybranych przepisów*, LEX 2016, teza 4 do art. 123; M. Kurowski, w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz zaktualizowany*, red. D. Świecki, t. I, LEX/el. 2021 teza 4 do art. 123; H. Paluszkiwicz, w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. K. Dudka, Warszawa 2020, s. 278.

z końcowej części art. 123 § 2 k.p.k. Jest to pogląd nietrafny i nie dziwi, że został poddany krytyce w literaturze¹⁸, aczkolwiek został także zaaprobowany¹⁹.

Uzasadniając ten pogląd, Sąd Najwyższy uznał, że art. 123 § 2 k.p.k. wyraża normę modyfikującą sposób obliczania terminu podany w art. 123 § 1 k.p.k. w przypadku, gdy termin ustawowy jest oznaczony m.in. w miesiącach. Jego zdaniem przemawia za tym wola ustawodawcy, o czym świadczy wydzielenie w art. 123 § 2 k.p.k. regulacji dotyczącej sposobu obliczania terminów wyrażonych w okresach odpowiadających jednostkom kalendarzowym (tydzień, miesiąc, rok), a pominięcie terminów określonych w dniach. Jego zdaniem w art. 123 § 2 k.p.k. mowa jest o dniu, który odpowiada początkowi terminu jako wyznacznikowi podstawy do obliczeń, co nie może budzić wątpliwości, że początek terminu wyznacza dzień zdarzenia warunkującego jego bieg, skoro również już w tym dniu można skutecznie dokonać czynności. Próba zastosowania dyrektywy wynikającej z przepisu art. 123 § 1 k.p.k. do okresów ustalonych w § 2 tego przepisu odrywa natomiast rozpoczęcie biegu terminu od zdarzenia warunkującego rozpoczęcie tego biegu, do czego nie tylko nie ma żadnej podstawy prawnej, ale prowadzi to do kolizji z wyraźną regulacją zamieszczoną w art. 123 § 2 k.p.k., obligującą do przyjęcia „początku terminu” za punkt wyjścia obliczeń okresu tygodnia, miesiąca lub roku. Ponadto okresy te nie odpowiadałyby powszechnemu rozumieniu takich pojęć, jak tydzień, miesiąc i rok.

Przeciwko przyjętej przez Sąd Najwyższy wykładni art. 123 § 2 k.p.k. przemawia przede wszystkim znaczenie językowe art. 123 § 1 k.p.k., którego treść jest na tyle jasna, że nie zachodzi potrzeba do odczytania w zakodowanej w nim treści korzystania z innych dyrektyw wykładni, a przecież ta ma zastosowanie w pierwszej kolejności²⁰. Z art. 123 § 1 k.p.k. nie wynika bowiem, że wyrażona w nim dyrektywa odnosi się jedynie do terminów określonych w dniach. W przepisie tym zostało użyte słowo „terminu”, a nie ma zwrotu „terminu oznaczonego w dniach”, co zgodnie z regułą *lege non distinguente nec nostrum est distinguere* oznacza, że ustawodawca nie zamierzał zakresem tego przepisu objąć wyłącznie terminy określone w dniach. Argumentację tę wspiera uregulowanie biegu terminów w innych gałęziach prawa. Przykładowo w myśl art. 111 § 2 k.c. i art. 57 § 1 k.p.a., jeżeli początkiem terminu oznaczonego w dniach jest pewne zdarzenie, nie uwzględnia się przy obliczaniu terminu dnia, w którym to zdarzenie nastąpiło. Wprawdzie bieg terminów określonych w tygodniach, miesiącach i latach jest określony w tych aktach prawnych (art. 112 k.c. i art. 57 § 2–3a k.p.a.), tak samo jak w art. 123 § 2 k.p.k., ale nie dowodzi to, jak przyjmuje Sąd Najwyższy w omawianym postępowaniu, że: „Skoro zatem na gruncie dwóch równoległych dziedzin prawa ustawodawca przyjął zbliżone rozwiązania dotyczące sposobu obliczania terminów określonych w dniach, odróżniając je od sposobu obliczania terminów określonych w tygodniach, miesiącach i latach, to fakt ten trzeba odczytywać jako wskazówkę interpretacyjną również na gruncie procedury karnej”.

¹⁸ B. Łukowiak, *Glosa do tego postanowienia*, „Przegląd Sądowy” 2020, nr 11–12, s. 158–168.

¹⁹ A.H. Ochnio, *Glosa do tego postanowienia*, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2020, nr 7–8, s. 67–71.

²⁰ L. Morawski, *Wstęp do prawoznawstwa*, Toruń 2014, s. 155.

Trafnie w piśmiennictwie argumentuje się, że skoro ustawodawca zdecydował się na identyczne uregulowanie tej kwestii na gruncie postępowania cywilnego, administracyjnego, podatkowego, a równocześnie nie uczynił tego w odniesieniu do postępowania karnego, to fakt istnienia takiej różnicy nie może zostać zignorowany w procesie wykładni²¹.

3. DOWODY UZYSKANE Z KONTROLI OPERACYJNEJ (ART. 168B K.P.K.)

Jeżeli w wyniku kontroli operacyjnej zarządzanej na wniosek uprawnionego organu na podstawie przepisów szczególnych uzyskano dowód popełnienia przez osobę, wobec której kontrola operacyjna była stosowana, innego przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa skarbowego niż przestępstwo objęte zarządzeniem kontroli operacyjnej lub przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa skarbowego popełnionego przez inną osobę niż objętą zarządzeniem kontroli operacyjnej – zgodnie z art. 168b k.p.k. – prokurator podejmuje decyzję w przedmiocie wykorzystania tego dowodu w postępowaniu karnym.

Przepis ten został dodany do Kodeksu postępowania karnego Ustawą z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw²² i wszedł w życie z dniem 15 kwietnia 2016 r. Regulacja ta wzbudziła wątpliwości, czy ma ona zastosowanie do postępowań sądowych wszczętych przed wejściem jej w życie.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 2/19, OSNKW 2019, nr 6, poz. 32, przyjął, że: **Dowody uzyskane w toku kontroli operacyjnej, niebędące w czasie obowiązywania art. 19 ust. 15c ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji przedmiotem wniosku, który prokurator był zobligowany skierować do sądu na podstawie tego przepisu, nie mogą być wykorzystane przez sąd w procesie w oparciu o art. 168b k.p.k.** Jest to pogląd trafny i został dogłębnie uargumentowany oraz pozytywnie oceniony w literaturze²³. W uzasadnieniu tego postanowienia Sąd Najwyższy słusznie zauważył, że skoro w Ustawie z dnia 11 marca 2016 r. nie uregulowano kwestii wykorzystania materiałów operacyjnych pozyskanych przed 15 kwietnia 2016 r., to świadczy to, że zamiarem ustawodawcy nie było wprowadzenie w tym przedmiocie żadnych ograniczeń w celu zwiększenia skuteczności ścigania. Argumentu takiego nie stanowi względ na zasadę legalizmu i realizację zasady prawdy materialnej, bowiem w Kodeksie postępowania karnego są przewidziane zakazy dowodowe, które nie sprzyjają realizacji tych zasad. Reguła *tempus regit actum* – zdaniem Sądu Najwyższego – uniemożliwia zastosowanie art. 168b k.p.k. do materiału uzyskanego w toku kontroli operacyjnej przeprowadzonej przed jego wejściem w życie. Przeprowadzenie kontroli operacyjnej i uzyskanie na jej podstawie określonego materiału stanowi bowiem – w myśl

²¹ B. Łukowiak, *Glosa do postanowienia SN z dnia 13 listopada 2019 r.*, I KZP 9/19, „Przeegląd Sądowy” 2020, nr 11–12, s. 161.

²² Dz.U. z 2016 r., poz. 437.

²³ H. Kuczyńska, *Glosa do tego postanowienia*, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2020, nr 3, s. 63–78. Tak też postanowienie SN z dnia 26 czerwca 2019 r., IV KK 328/18, OSNKW 2019, nr 8, poz. 46.

wskazanej reguły – fakt, a jego dowodowe wykorzystanie w toku postępowania karnego jest wyłącznie skutkiem tego faktu, a nie nowym zdarzeniem podlegającym regulacjom prawnym obowiązującym w czasie jego zaistnienia. Wprowadzenie materiałów uzyskanych w toku kontroli operacyjnej jako dowodów do postępowania karnego powinno następować na podstawie przepisów obowiązujących w czasie, w którym kontrola ta była dokonywana. Ponadto organ ten podkreślił, że zmiany prawa dowodowego powinny być objęte zakazem retrospektywnego stosowania w toczących się postępowaniach jurysdykcyjnych²⁴.

W art. 168b k.p.k. prokurator został upoważniony do podjęcia decyzji w przedmiocie wykorzystania dowodu w postępowaniu karnym, który został uzyskany w wyniku kontroli operacyjnej z przekroczeniem zakresu przedmiotowego kontroli albo jej zakresu podmiotowego. W ten sposób legalizuje się dowody uzyskane w toku czynności operacyjno-rozpoznawczych²⁵. Sąd Najwyższy w omawianym postanowieniu przyjął, że prokurator nie ma prawa decydowania o tym w toku postępowania jurysdykcyjnego, niezależnie od tego, czy dowód ten był już w postępowaniu przygotowawczym, czy pojawił się dopiero w postępowaniu sądowym. Argumentuje, że skoro w postępowaniu jurysdykcyjnym sąd jest jego gospodarzem, a prokurator tylko stroną, to należy przyjąć, że może on jedynie złożyć wniosek o dopuszczenie dowodu, o którym mowa w art. 168b k.p.k., a podjęcie decyzji w tej kwestii należy do sądu, za czym przemawia też wzgląd na samodzielność jurysdykcyjną sądu, wyrażoną w art. 8 k.p.k., stwierdzającym, że sąd karny samodzielnie rozstrzyga zagadnienia faktyczne i prawne i nie jest w tym zakresie związany rozstrzygnięciami innego organu²⁶. W doktrynie podkreśla się, że w postępowaniu jurysdykcyjnym wszystkie dowody są dopuszczane przez sąd²⁷. Sąd Najwyższy przyjął, że decyzję w przedmiocie wykorzystania tego dowodu w postępowaniu karnym ustawodawca zastrzegł dla prokuratora z tego powodu, że to wyłącznie prokurator na etapie formułowania oskarżenia decyduje, jakie dowody na jego poparcie przedstawi sądowi. Wykorzystanie dowodu w rozumieniu analizowanego przepisu jest równoznaczne z jego zgłoszeniem do prze-

²⁴ W. Wróbel, *Zasady intertemporalne w prawie karnym procesowym*, Kraków 2017, s. 181; P. Pająk, *Zagadnienia intertemporalne zakazów dowodowych dotyczących wykorzystywania materiałów kontroli operacyjnej i procesowej*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2013, nr 2, s. 139–140; postanowienie z dnia 28 marca 2018 r., I KZP 14/17, OSNKW 2018, nr 6, poz. 42.

²⁵ R.A. Stefański, *Dowód nielegalny w postępowaniu karnym*, w: *Proces karany w dobie przemian. Zagadnienia ogólne*, red. S. Steinborn, K. Woźniewski, Gdańsk 2018, s. 353.

²⁶ D. Szumiło-Kulczycka, *Dalsze wykorzystywanie materiałów z kontroli operacyjnej (uwagi na tle art. 168b k.p.k.)*, „Państwo i Prawo” 2018, nr 10, s. 109; D. Czerwińska, *Problematyka zgody następczej na wykorzystanie tzw. przypadkowych znalezisk po 15.04.2016 r.*, „Przegląd Sądowy” 2019, nr 4, s. 83; H. Kuczyńska, *Glosa...*, op. cit., s. 71–72; wyrok SA w Poznaniu z dnia 7 lipca 2017 r., II AKa 63/17, LEX nr 2402504; wyrok SA w Warszawie z dnia 14 sierpnia 2019 r., II AKa 202/18, LEX nr 2728224.

²⁷ B. Janusz-Pohl, *Konkretyzacja uprawnień prokuratora w zakresie wykorzystania dowodów uzyskanych w ramach tzw. wtórnej kontroli operacyjnej*, w: *Artes serviunt vitae sapientia imperat. Proces karny sensu largo. Rzeczywistość i wyzwania. Księga jubileuszowa Profesora Tomasza Grzegorzczaka z okazji 70. urodzin*, Warszawa–Łódź 2019, s. 153; eadem, *Formalizacja i konwencjonalizacja jako instrumenty analizy czynności karnoprosesowych w prawie polskim*, Poznań 2017, s. 467. D. Szumiło-Kulczycka, *Dalsze wykorzystywanie materiałów...*, op. cit., s. 109; H. Kuczyńska, *Glosa...*, op. cit., s. 71.

prowadzenia przed sądem. Ocena co do możliwości wykorzystania takich materiałów w postępowaniu sądowym przeprowadzana jest w momencie podejmowania przez sąd decyzji co do wniosku dowodowego prokuratora²⁸. W orzecznictwie wskazuje się, że prokurator decyduje o uznaniu legalności i przydatności podsłuchów, a następnie we wniosku dowodowym opartym na art. 168b k.p.k., w formie pisemnej bądź ustnej do protokołu rozprawy odpowiadającym wymogom art. 169 k.p.k.²⁹ W literaturze uważa się, że prokurator może „sformułować taki wniosek w załączniku do aktu oskarżenia, zawierając go w ramach «Wykazu innych dowodów do ujawnienia na rozprawie» lub w ramach wniosku dowodowego złożonego w trybie art. 167 k.p.k.”³⁰ Pierwsza propozycja nie znajduje uzasadnienia w art. 333 § 1 pkt 2 k.p.k., który przewiduje, że nie w załączniku, a w akcie oskarżenia zamieszcza się *verba legis* „wykaz innych dowodów, których przeprowadzenia na rozprawie głównej domaga się oskarżyciel”. Przepis ten nie uprawnia oskarżyciela do zamieszczenia wykazu innych dowodów do odczytania. Prokurator w akcie oskarżenia nie formułuje wniosku o dopuszczenie tego dowodu, a domaga się *verba legis* jego „przeprowadzenia na rozprawie” (art. 333 § 1 pkt 2 k.p.k.). Słowo „przeprowadzić” oznacza „wykonać”³¹, co nakazuje przyjąć, że sąd ma obowiązek taki dowód przeprowadzić, a nie decydować o jego dopuszczeniu.

Niewątpliwie sąd decyduje w postępowaniu sądowym o dopuszczeniu takiego dowodu, który został ujawniony w toku tego postępowania, gdyż w postępowaniu jurysdykcyjnym sąd jest jego gospodarzem, a prokurator – tylko stroną, i nie sposób byłoby racjonalnie uzasadnić pozostawienia tej kompetencji prokuratorowi³². W takim wypadku prokurator może złożyć wniosek o dopuszczenie dowodu z materiałów uzyskanych w wyniku czynności operacyjno-rozpoznawczych, a sąd może go, na mocy art. 170 § 1 pkt 1 k.p.k., oddalić, uznając, że przeprowadzenie dowodu jako sprzecznego z konstytucją jest niedopuszczalne. Trudno zaakceptować pogląd, że sąd jest obowiązany taki wniosek uwzględnić, argumentowany tym, że ustawa dopuszcza takie dowody³³, bowiem formułując go nie bierze pod uwagę tego, że sąd jest uprawniony do dokonania wykładni prokonstytucyjnej art. 168b k.p.k.

²⁸ Wyrok SA w Warszawie z dnia 13 czerwca 2016 r., II AKa 133/16, LEX nr 2171252; D. Szumiło-Kulczycka, *Dalsze wykorzystywanie materiałów...*, op. cit., s. 112.

²⁹ Uchwała SN z dnia 28 czerwca 2018 r., I KZP 4/18, OSNKW 2018, nr 8, poz. 53 z glosami krytycznymi J. Skorupki, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2019, nr 1, s. 72–80; B. Gadeckiego, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2019, nr 1, s. 80–86; k. i uwagami aprobującymi R.A. Stefańskiego, *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 2018 rok*, „Ius Novum” 2020, nr 4, s. 132–136; wyrok SA w Białymstoku z dnia 3 kwietnia 2017 r., II AKa 182/16, LEX nr 2307608; wyrok SA w Katowicach z dnia 24 listopada 2017 r., II AKa 363/17, LEX nr 2461354; wyrok SA w Warszawie z dnia 17 stycznia 2018 r., II AKa 331/17, LEX nr 2447632; wyrok SA w Gdańsku z dnia 28 września 2016 r., II AKa 111/16 LEX nr 2191573; wyrok SA w Warszawie z 13.06.2016 r., II AKa 133/16, LEX nr 2171252; D. Szumiło-Kulczycka, *Dalsze wykorzystywanie materiałów...*, op. cit., s. 112; H. Kuczyńska, *Glosa...*, op. cit., s. 71.

³⁰ H. Kuczyńska, *Glosa...*, op. cit., s. 71.

³¹ *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, red. H. Zgólkowa, t. 33, Poznań 2001, s. 429.

³² Z. Niemczyk, *Nowy kształt kontroli operacyjnej po zmianach ustawy o Policji i kodeksu postępowania karnego*, „Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury” 2017, nr 2, s. 21.

³³ J. Machłańska, *Procesowe wykorzystanie podsłuchu w nowelizacji kodeksu postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw z dnia 11 marca 2016 r. w świetle prawa do obrony*, „Studia Iuridica Lublinensia” 2016, nr 4, s. 135.

Nie sposób jednak aprobować poglądu, że sąd decyduje o wykorzystaniu tego dowodu także w sytuacji, gdy prokurator w postępowaniu przygotowawczym wydał postanowienie o wykorzystaniu tego dowodu w postępowaniu karnym³⁴. Prokurator na mocy art. 168b in fine k.p.k. został uprawniony do podjęcia decyzji *verba legis* „w przedmiocie wykorzystania tego dowodu w postępowaniu karnym”. Z tego zwrotu wynikają dwie ważne kwestie; po pierwsze, prokurator decyduje nie o wprowadzeniu tego dowodu do postępowania, ale o jego wykorzystaniu; po drugie, prokurator decyduje o jego wykorzystaniu w całym postępowaniu karnym, a nie tylko w postępowaniu przygotowawczym. Nie można utożsamiać wykorzystania dowodu z wnioskowaniem o jego dopuszczenie. „Wyraz wnioskowanie” oznacza „składanie formalnego dokumentu do rozpatrzenia przez kompetentne osoby”, a słowo „wykorzystanie” – „uzyskanie, osiągnięcie z czegoś korzyści, zużytkowanie czegoś z korzyścią, spożytkowanie czegoś”³⁵. To porównanie znaczeń językowych tych słów wyraźnie wskazuje, że chodzi o całkowicie inne sytuacje. Z kolei użyty w art. 168a k.p.k. zwrot: „w postępowaniu karnym” wskazuje, że chodzi o całe postępowanie karne, a nie tylko postępowanie przygotowawcze. Przemawia za tym m.in. treść art. 2 § 1 in principio k.p.k., w którym został użyty zwrot „postępowanie karne”, i nie budzi to wątpliwości, że odnosi się on do wszystkich etapów postępowania karnego. Mając na uwadze znaczenie językowe słowa „wykorzystanie” oraz fakt, że art. 168b k.p.k. dotyczy całego postępowania karnego, staje się oczywiste, że wydanie przez prokuratora postanowienia o wykorzystaniu dowodu uzyskanego w toku czynności operacyjno-rozpoznawczych z przekroczeniem jej zakresu przedmiotowego i podmiotowego powoduje, że wszystkie organy postępowania karnego, w tym sądy, są obowiązane wziąć ten dowód pod uwagę przy rozstrzyganiu o przedmiocie procesu. Słusznie w doktrynie zwraca się uwagę, że o ile uzyskiwanie zgód pierwotnych nadal regulują procedury zawarte w ustawach szczególnych, o tyle decyzje w przedmiocie wykorzystania materiałów nieobjętych zgodą pierwotną podejmuje z mocy art. 168b prokurator³⁶.

Rozwiązanie przyjęte przez Sąd Najwyższy prowadzi *ad absurdum*, gdyż w razie wydania przez prokuratora postanowienia o wykorzystaniu takich dowodów w postępowaniu karnym, jest on uprawniony do uwzględnienia ich przy podejmowaniu merytorycznej decyzji, kończącej postępowanie przygotowawcze, np. sporządzając akt oskarżenia, ale mając na uwadze, że sąd może tych dowodów nie dopuścić, godzi się na wydanie przez sąd wyroku uniewinniającego. W takiej sytuacji wnoszenie aktu oskarżenia byłoby bezsensowne. Trzeba zatem przyjąć – wbrew temu

³⁴ Taką formę przyjmuje ta decyzja (B. Janusz-Pohl, *Konkretyzacja...*, op. cit., s. 153; R.A. Stefański, w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do art. 167–296*, red. R. Stefański, S. Zabłocki, t. II, Warszawa 2019, s. 84; C. Kulesza, w: *Kodeks...*, red. K. Dudka, op. cit., s. 336; wyrok SA w Białymstoku z dnia 3 kwietnia 2017 r., II Aka 182/16, LEX nr 2307608; wyrok SA w Warszawie z dnia 14 sierpnia 2019 r., II Aka 202/18, LEX nr 2728224). Odmienny nietrafny pogląd prezentuje M. Kurowski, w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. .D. Świecki, Warszawa 2018, s. 659.

³⁵ *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, red. H. Zgółkowska, t. 46, Warszawa 2004, s. 10 i 446.

³⁶ C. Kulesza, w: *Kodeks...*, red. K. Dudka, op. cit., s. 336.

co się przyjmuje w doktrynie³⁷ – że postanowienie prokuratora o wykorzystaniu takiego dowodu w postępowaniu karnym jest wiążące dla sądu³⁸.

Wprawdzie sąd jest związany decyzją prokuratora o przeprowadzeniu takich dowodów w postępowaniu karnym, lecz ocenia je samodzielnie i może ich nie uwzględnić jako podstawy orzeczenia ze względu na niekonstytucyjność art. 168b k.p.k.³⁹ Zasadnie twierdzi się w orzecznictwie, że:

Wartości chronione przez art. 5 i art. 7 Konstytucji (ochrona woli i praw człowieka i obywatela oraz zasada Państwa Prawnego), a w szczególności nałożone przez ustawę zasadniczą w art. 9 zobowiązanie, że Rzeczpospolita Polska przestrzega wiążącego ją prawa międzynarodowego, czyni niedopuszczalnym wykorzystywanie przez organy państwowe – pod jakąkolwiek postacią oraz w jakiegokolwiek formie i celu – informacji o obywatelach, które są pozbawione atrybutu legalności. Gwarancją przestrzegania tych wartości jest zakaz wykorzystywania takiej wiedzy, nawet w sposób pośredni, do późniejszej procesowej jej legalizacji⁴⁰.

Ze względu na to, że z art. 178 ust. 1 Konstytucji RP sędziowie podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom, nie muszą w tej sytuacji – jak przyjmuje się w piśmiennictwie – zadać pytania prawnego Trybunałowi Konstytucyjnemu⁴¹, a sąd sam może dokonać oceny konstytucyjności tego przepisu, w konsekwencji zaś – nie uwzględnić przy orzekaniu uzyskanego w ten sposób dowodu.

4. KONIECZNOŚĆ PRZEPROWADZENIA NA NOWO PRZEWODU W CAŁOŚCI (ART. 437 § 2 K.P.K.)

Wydanie przez sąd odwoławczy wyroku kasatoryjnego – zgodnie z art. 437 § 2 k.p.k. – jest dopuszczalne wyłącznie w wypadkach bezwzględnych przyczyn odwoławczych (art. 439 § 1 k.p.k.), naruszenia zakazu *ne peius* (art. 454§ 1 k.p.k.) lub, jeżeli jest konieczne, przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości. Jeżeli żadna z tych przyczyn nie zachodzi, to sąd odwoławczy jest obowiązany dokonać zmiany zaskarżonego orzeczenia w razie stwierdzenia uchybienia⁴². Takie

³⁷ J. Skorupka, *Glosa do uchwały SN z dnia 28 czerwca 2018 r.*, I KZP 4/18, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2019, nr 1, s. 87; D. Gruszecka, w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2020, s. 369; K.T. Boratyńska, P. Czarnecki, M. Królikowski, A. Lach, w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. A. Sakowicz, Warszawa 2020, s. 517; H. Kuczyńska, *Glosa...*, op. cit., s. 71.

³⁸ R.A. Stefański, *Pozycja prokuratora w zreformowanej procedurze karnej a standardy rzetelnego procesu*, w: *Ewolucja polskiego wymiaru sprawiedliwości w latach 2013–2018 w świetle standardów rzetelnego procesu*, red. C. Kulesza, A. Sakowicz, Białystok 2019, s. 75–76.

³⁹ R.A. Stefański, *Węzłowe problemy kontroli i utrwalania rozmów telefonicznych*, w: *Kontrola korespondencji*, red. B. Opaliński, M. Rogalski, Warszawa 2018, s. 67; P. Daniluk, *Instytucja tzw. zgody następczej po nowelizacji z 11 marca 2016 r. w świetle standardów konstytucyjnych i konwencyjnych*, Stud. Praw. 2017, nr 3, s. 81–100.

⁴⁰ Wyrok SA w Białymstoku z dnia 18 marca 2010 r., II AKA 18/10, Orz. SA w Białymstoku 2010, nr 1, s. 32–39.

⁴¹ J. Machlańska, *Procesowe wykorzystanie podstuchu...*, op. cit., s. 135.

⁴² D. Świecki, w: *Kodeks...*, red. J. Skorupka, op. cit., s. 1235.

ograniczenie wynika z przyjętego modelu apelacyjnego postępowania odwoławczego, w którym sąd odwoławczy ma szerokie możliwości przeprowadzenia, chociażby częściowo, postępowania dowodowego i tym samym wydawania przez sąd odwoławczy orzeczeń o charakterze reformatoryjnym⁴³. Sąd odwoławczy w pełnym zakresie może oprzeć się na prawidłowo przeprowadzonych dowodach przed sądem pierwszej instancji, a własne postępowanie dowodowe przeprowadzić tylko w zakresie dowodów niezbędnych do wydania rozstrzygnięcia⁴⁴.

Co do wykładni art. 427 §2 k.p.k., wystąpiły w orzecznictwie Sądu Najwyższego rozbieżności, a mianowicie jak należy rozumieć konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, tj. czy chodzi o konieczność powtórnego przeprowadzenia wszystkich dowodów w sprawie, czy też wystarczająca jest potrzeba powtórzenia najważniejszych dowodów, rozstrzygających o odpowiedzialności karnej, albo potrzeba dokonania ponownej oceny wszystkich dowodów, choćby bez ich ponownego przeprowadzania. Sąd Najwyższy przyjmował, że:

- 1) potrzeba ponowienia przewodu w całości zachodzi dopiero wtedy, gdy:
 - a) bez ponowienia wszystkich dowodów nie jest możliwe wydanie trafnego rozstrzygnięcia⁴⁵;
 - b) zachodzi konieczność ponowienia kluczowych, istotnych, a więc niekoniecznych wszystkich dowodów⁴⁶;
- 2) potrzeba dokonania ponownej oceny wszystkich dowodów:
 - a) nie uzasadnia wyroku kasatoryjnego⁴⁷;
 - b) stanowi taką podstawę⁴⁸.

⁴³ P. Hofmański, S. Zabłocki, *Dowodzenie w postępowaniu apelacyjnym i kasacyjnym – kwestie modelowe*, w: *Funkcje procesu karnego. Księga jubileuszowa Prof. J. Tyłmana*, red. T. Grzegorzczak, Warszawa 2011, s. 467; S. Steinborn, *Postępowanie dowodowe w instancji apelacyjnej w świetle nowelizacji kodeksu postępowania karnego*, „Prokuratura i Prawo” 2015, nr 1–2, s. 154–155.

⁴⁴ T. Grzegorzczak, *Ku usprawnieniu postępowania apelacyjnego i szerszemu reformatoryjnemu orzekaniu przez sąd odwoławczy*, w: *Fiat iustitia pereat mundus. Księga jubileuszowa poświęcona Sędziemu Sądowi Najwyższego Stanisławowi Zabłockiemu z okazji 40-lecia pracy zawodowej*, red. P. Hofmański, Warszawa 2014, s. 154.

⁴⁵ Wyrok SN z dnia 15 marca 2018 r., II KS 4/18, Lex nr 2473786; wyrok SN z dnia 9 października 2018 r., III KS 20/18, Lex nr 2580179; wyrok SN z dnia 20 grudnia 2018 r., IV KS 29/18, „Prokuratura i Prawo” – wkł. 2019, nr 3, poz. 20.

⁴⁶ Wyrok SN z dnia 21 listopada 2017 r., III KS 8/17, Lex nr 2428758; wyrok SN z dnia 6 marca 2018 r., V KS 4/18, Lex nr 2459738; wyrok SN z dnia 16 maja 2018 r., V KS 9/18, Lex nr 2500565.

⁴⁷ Wyrok SN z dnia 9 grudnia 2016 r., IV KS 5/16, Lex nr 2165596; wyrok SN z dnia 27 czerwca 2017 r., V KS 4/17, Lex nr 2312044; wyrok SN z dnia 12 lipca 2017 r., III KS 4/17, Lex nr 2341782; wyrok SN z dnia 5 września 2017 r., II KS 2/17, Lex nr 2382409; wyrok SN z dnia 12 września 2017 r., III KS 7/17, Lex nr 2390685; wyrok SN z dnia 20 września 2017 r., V KS 5/17, Lex nr 2389622; wyrok SN z dnia 14 grudnia 2017 r., V KS 11/17, Lex nr 2408346; wyrok SN z dnia 15 lutego 2018 r., II KS 3/18, „Prokuratura i Prawo” – wkł. 2018, nr 6, poz. 22; wyrok SN z dnia 11 lipca 2018 r., III KS 9/18, Lex nr 2580172; wyrok SN z dnia 26 września 2018 r., IV KS 13/18, Lex nr 2583796; wyrok SN z dnia 26 września 2018 r., IV KS 14/18, Lex nr 2580175; postanowieniu SN z dnia 23 maja 2017 r., III KS 2/17, KZS 2017, nr 9, poz. 36.

⁴⁸ Wyrok SN z dnia 9 grudnia 2016 r., IV KS 5/16, Lex nr 2165596; wyrok SN z dnia 21 listopada 2017 r., III KS 8/17, Lex nr 2428758; ; wyrok SN z dnia 15 marca 2018 r., II KS 4/18, Lex nr 2473786; ; wyrok SN z dnia 9 października 2018 r., III KS 20/18, Lex nr 2580179.

Sąd Najwyższy, rozstrzygając wniosek Prezesa Sądu Najwyższego o rozstrzygnięcie tej rozbieżności w wykładni prawa, w uchwale składu 7 sędziów z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 3/19 (OSNKW 2019, nr 6, poz. 31), wyraził pogląd, że: **Konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, o której mowa w art. 437 § 2 zdanie drugie in fine k.p.k., jako powód uchylenia przez sąd odwoławczy zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, zachodzi wówczas, gdy orzekający sąd pierwszej instancji naruszył przepisy prawa procesowego, co skutkowało, w realiach sprawy, nierzetelnością prowadzonego postępowania sądowego, uzasadniająca potrzebę powtórzenia (przeprowadzenia na nowo) wszystkich czynności procesowych składających się na przewód sądowy w sądzie pierwszej instancji.** Pogląd ten jest trafny i został zaakceptowany w piśmiennictwie⁴⁹. Organ ten, uzasadniając ten pogląd, podkreślił, że zgodnie z art. 452 § 2 k.p.k. sąd odwoławczy sam przeprowadza dowody, a w celu ich przeprowadzenia nie uchyła zaskarżonego wyroku i nie przekazuje sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania⁵⁰. Sąd Najwyższy zauważył, że dodatkowe ustalenia poczynione przez sąd drugiej instancji w prowadzonym przed tym sądem postępowaniu odwoławczym, mimo że dokonywane są po raz pierwszy w całym postępowaniu sądowym, nie nadają orzeczeniu tego sądu atrybutu orzeczenia pierwszoinstancyjnego⁵¹. Standard konstytucyjny dwuinstancyjności postępowania, wynikający z treści przepisów art. 78 i art. 176 Konstytucji RP, nie wymaga, by każde nowe, tj. odmienne od zapatrywania wyrażonego w orzeczeniu sądu pierwszej instancji, ustalenie sądu drugiej instancji, było przedmiotem zaskarżenia⁵². Odwołując się do znaczenia językowego słowa „konieczność”, oznaczającego „to, co jest konieczne, niezbędne albo że coś jest konieczne, nieuchronne, nie dające się uniknąć; nieodzowność, przymus”, koniecznie, tj. „bezw warunkowo, bezwzględnie, nieodwołalnie, nieodzownie”, oraz wyrazu „konieczny” – „nie dający się uniknąć, bezwzględnie potrzebny; nieuchronny, nieodzowny, niezbędny, przymusowy”⁵³, Sąd Najwyższy przyjął, iż użyte przez ustawodawcę w art. 437 § 2 zdanie drugie in fine k.p.k. sformułowanie: „jeżeli jest konieczne” oznacza, że w realiach konkretnej, rozpoznawanej przez sąd odwoławczy sprawy, z uwagi na zaistniałe uchybienia, nie da się uniknąć przeprowadzenia przez sąd pierwszej instancji na nowo przewodu w całości, czyli rozpoznania ponownie tej sprawy. Rację ma Sąd Najwyższy, że użyte w art. 437 § 2 k.p.k. określenie „przewód” oznacza przewód sądowy, bowiem w tej fazie rozprawy są przeprowadzane dowody, a sąd jawnie i ustnie zapoznaje się z meritem sprawy⁵⁴.

⁴⁹ M. Kozak, *Głosa do tej uchwały*, „Palestra” 2020, nr 3, s. 109–114.

⁵⁰ D. Świecki, *Postępowanie odwoławcze w sprawach karnych. Komentarz i orzecznictwo*, Warszawa 2018, s. 348.

⁵¹ Wyrok TK z dnia 13 lipca 2009 r., t SK 46/08, OTK-A 2009, nr 7, poz. 109; wyrok TK z dnia 30 października 2012, SK 20/11, OTK-A 2012, nr 9, poz. 110.

⁵² Wyrok SN z dnia 15 listopada 2017 r., IV KS 5/17, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2018, nr 7–8, poz. 74.

⁵³ *Słownik języka polskiego*, red. M. Szymczak, t. I. A–K, Warszawa 1978, s. 989.

⁵⁴ K. Nowicki, w: *Proces karny*, red. J. Skorupka, Warszawa 2017, s. 617; S. Waltoś, P. Hofmański, *Proces...*, op. cit., s. 550; H. Paluszkiewicz, w: K. Dudka, H. Paluszkiewicz, *Postępowanie karne*, Warszawa 2021, s. 556.

Ze względu na to, że w art. 437 § 2 k.p.k. nie chodzi o „powtórzenie dowodów”, ale o powtórzenie „przewodu”, Sąd Najwyższy wyprowadził trafny wniosek, że konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości może też być konsekwencją wadliwości samego przebiegu przewodu sądowego przeprowadzonego przez sąd pierwszej instancji z uwagi na naruszenie przez ten sąd określonych przepisów procesowych, a więc przyczyną jego przeprowadzenia od nowa mogą być względy zarówno dowodowe, jak i pozadowodowe. Te ostatnie mogą dotyczyć wyłącznie naruszenia przepisów procesowych dotyczących przebiegu przewodu sądowego, które odnoszą się do całego przewodu i tym samym wymagają jego powtórzenia w całości. Jeżeli natomiast naruszenie przez sąd pierwszej instancji przepisów procesowych nie odnosi się do całego przewodu sądowego i nie ma skutku dotyczącego całości tego przewodu, to wówczas zachodzi tylko konieczność powtórzenia przewodu sądowego jedynie w części, której uchybienie dotyczy, a to nie uprawnia sądu odwoławczego do przyjęcia, iż jest konieczne przeprowadzenie przez sąd pierwszej instancji na nowo przewodu sądowego w całości.

Sąd odwoławczy jest obowiązany ocenić przeprowadzone przez sąd pierwszej instancji postępowanie, nie tylko pod kątem potrzeby ponownego przeprowadzenia czynności dowodowych i pozadowodowych, ale także w aspekcie, czy przeprowadzone postępowanie sądowe spełniło standard rzetelnego procesu. Konieczność powtórzenia postępowania dowodowego w całości następuje także wtedy, gdy sąd pierwszej instancji nie ujawnił żadnych dowodów, choć oparł na nich wyrok. W doktrynie zauważa się, że możliwość wydania wyroku kasacyjnego zachodzi także wtedy, gdy sąd ujawni tylko niektóre dowody, a podstawę dowodową wyroku oprze na nich oraz dodatkowo na innych nieujawnionych dowodach, natomiast dowody ujawnione będą dotyczyły okoliczności oderwanych od siebie merytorycznie i nie będzie można dokonać ich oceny w kontekście innych dowodów⁵⁵.

Sąd Najwyższy stwierdzał, że naruszenie przepisów procedury karnej, prowadzące do obrazy standardu rzetelnego procesu, stanowi jednocześnie podstawę uchylenia zaskarżonego orzeczenia⁵⁶. Rację ma też Sąd Najwyższy, że konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu przez sąd pierwszej instancji w całości trzeba oceniać w kontekście całego materiału dowodowego sprawy, nie zaś jego części, nawet znacznej⁵⁷.

Co do tego, że potrzeba dokonania ponownej oceny wszystkich dowodów nie uzasadnia uchylenie wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania,

⁵⁵ P. Rogoziński, *Zakres postępowania dowodowego na rozprawie apelacyjnej a stwierdzenie konieczności przeprowadzenia na nowo w całości przewodu sądowego przez sąd pierwszej instancji (art. 437 § 2 k.p.k.)*, w: *Postępowanie odwoławcze w procesie karnym u progu nowych wyzwań*, red. S. Steinborn, Warszawa 2016, s. 295–324.

⁵⁶ Wyrok SN z dnia 30 sierpnia 2000 r., V KKN 264/00, LEX nr 2153466; uchwała SN z dnia 17 listopada 2005 r., I KZP 43/05, OSNKW 2005, nr 12, poz. 115 z glosami krytycznymi M. Zbrojewskiej, „Palestra” 2006, nr 11–12, s. 283 i n., E. Klimowicz-Górowskiej, E. Wyszogrodzkiej, „Państwo i Prawo” 2006, nr 6, s. 119–124; postanowienie SN z dnia 17 października 2007 r., III KK 214/07, Lex nr 322845.

⁵⁷ S. Steinborn, *Prawomocność części orzeczenia w procesie karnym*, Warszawa 2011, s. 120–125.

słusznie Sąd Najwyższy w komentowanej uchwale zauważył, że brak ten może być usunięty poprzez stosowne działanie sądu odwoławczego, bez konieczności przeprowadzania na nowo, przez sąd pierwszej instancji, przewodu sądowego w całości.

5. KONKRETNE PYTANIA PRAWNE (ART. 441 § 1 K.P.K.)

5.1. W praktyce Sądu Najwyższego pojawił się po raz pierwszy, na podstawie Kodeksu postępowania karnego z 1997 r., problem uprawnień organów odwoławczych orzekających w postępowaniach dyscyplinarnych lub zawodowych do przekazania – na podstawie art. 441 § 1 k.p.k. – Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego, wymagającego zasadniczej wykładni ustawy, które wyłoniło się przy rozpoznawaniu środka odwoławczego. Takie zagadnienie przekazał Sądowi Najwyższemu Naczelny Sąd Lekarski na mocy art. 112 pkt 1 Ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich⁵⁸ w zw. z art. 441 § 1 k.p.k.). Zgodnie z pierwszym z tych przepisów w sprawach nieuregulowanych w tej ustawie do postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego, z wyjątkiem przepisów o oskarżycielu prywatnym, przedstawicielu społecznym, o postępowaniu przygotowawczym oraz środkach przymusu, z wyjątkiem przepisów o karze pieniężnej.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 20 marca 2019 r., I KZP 16/18 (OSNKW 2019, nr 4, poz. 21), słusznie uznał, że: **Odesłanie zamieszczone w art. 112 pkt 1 Ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich (tekst jedn.: Dz.U. z 2018 r., poz. 168 z późn. zm.), upoważniające do odpowiedniego stosowania przepisów ustawy Kodeks postępowania karnego w postępowaniu w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej, nie uprawnia Naczelnego Sądu Lekarskiego do przekazania zagadnienia prawnego wymagającego zasadniczej wykładni ustawy do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu.**

Uzasadniając swoje stanowisko, organ ten odwołał się do zakresu podmiotowego nadzoru judykacyjny Sądu Najwyższego, który skoncentrowany jest na zapewnieniu zgodności z prawem i jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i sądów wojskowych, wyrażający się w rozpoznawaniu środków odwoławczych oraz podejmowaniu uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne (art. 1 pkt 1 lit. a Ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym⁵⁹). Ze względu na to, że ta kompetencja Sądu Najwyższego dotyczy powszechnego i wojskowego wymiaru sprawiedliwości, nie jest możliwe rozszerzenie go na dyscyplinarne orzecznictwo korporacyjne.

Takie stanowisko zajął wcześniej Sąd Najwyższy, rozpoznając zagadnienie prawne przedstawione przez Wyższą Komisję Dyscyplinarną do Spraw Adwokatów, która wystąpiła z pytaniem na podstawie art. 390 § 1 k.p.k. z 1969 r., będącego odpowiednikiem art. 441 § 1 k.p.k., z tym że dopuścił udzielenie odpowiedzi na pytanie prawne dotyczące odpowiedzialności dyscyplinarnej i postępowania

⁵⁸ Dz.U. z 2019 r., poz. 965 ze zm.

⁵⁹ Dz.U. z 2021 r., poz. 154 ze zm.

dyscyplinarnego adwokatów i aplikantów adwokackich w zakresie tzw. pytań abstrakcyjnych (art. 29 lub 30 Ustawy o Sądzie Najwyższym z 1962 r.)⁶⁰. Obecnie jest to także niemożliwe, gdyż zgodnie z art. 83 § 1 Ustawy o Sądzie Najwyższym uprawniony podmiot może przedstawić wniosek o rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego Sądowi Najwyższemu w składzie 7 sędziów lub innym odpowiednim składzie, w celu zapewnienia jednolitości orzecznictwa, jeżeli w orzecznictwie sądów powszechnych, sądów wojskowych lub Sądu Najwyższego ujawnią się rozbieżności w wykładni przepisów prawa będących podstawą ich orzekania.

Sąd Najwyższy dopuścił przedstawienie Sądowi Najwyższemu przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny – na podstawie art. 390 § 2 k.p.k. z 1969 r. [obecnie – art. 441 § 1 k.p.k. – przyp. R.A.S.] – zagadnienia prawnego wymagającego zasadniczej wykładni ustawy⁶¹. Stanowisko to było zasadne, gdyż według obowiązującego wówczas art. 2 ust. 3 Ustawy z dnia 20 września 1984 r. o Sądzie Najwyższym⁶² do kompetencji Sądu Najwyższego należało zapewnienie prawidłowości oraz jednolitości wykładni prawa i praktyki sądowej w dziedzinach poddanych jego właściwości.

5.2. Sąd Najwyższy, rozpatrując przedstawione mu do rozstrzygnięcia zagadnienia prawne przez sądy odwoławcze, z reguły dokonuje kontroli przesłanek przedstawienia takiego zagadnienia oraz dokonuje ich wykładni. W tej materii organ ten stwierdzał, że:

- **W orzecznictwie Sądu Najwyższego i w piśmiennictwie prawniczym (...) ugruntowane jest przekonanie, że wystąpienie z pytaniem prawnym do Sądu Najwyższego we wskazanym trybie jest możliwe, gdy zostaną zrealizowane łącznie następujące warunki:**
 1. przy rozpoznawaniu środka odwoławczego wyłoniło się „zagadnienie prawne”, czyli istotny problem interpretacyjny, a więc taki, który dotyczy przepisu rozbieżnie interpretowanego w praktyce sądowej lub przepisu o wadliwej redakcji albo niejasno sformułowanego, dającego możliwość różnych przeciwstawnych interpretacji;
 2. zagadnienie to wymaga „zasadniczej wykładni ustawy”, czyli przeciwdziałania rozbieżnościom interpretacyjnym, już zaistniałym w orzecznictwie bądź mogącym – z uwagi np. na istotne różnice poglądów doktryny – w nim zaistnieć, które to rozbieżności są niekorzystne dla prawidłowego funkcjonowania prawa w praktyce;
 3. pojawiło się ono w powiązaniu z konkretną sprawą i to w taki sposób, że od rozstrzygnięcia tego zagadnienia prawnego zależy rozstrzygnięcie danej sprawy;
 4. wystąpienie do Sądu Najwyższego musi być poprzedzone przynajmniej próbą własnej interpretacji przepisu mającego budzić wątpliwości, pod-

⁶⁰ Postanowienie SN z dnia 25 lutego 1980 r., VI KZP 24/79, OSNKW 1980, nr 4, poz. 41.

⁶¹ Uchwała składu 7 sędziów SN z dnia 24 marca 1989 r., VI KZP 23/88, OSNKW 1989, nr 3–4, poz. 23. Tak też R.A. Stefański, *Instytucja pytań prawnych do Sądu Najwyższego w sprawach karanych*, Kraków 2001, s. 236.

⁶² Dz.U. z 1984 r., nr 45, poz. 241 ze zm.

- jętej przez sąd przedstawiający zagadnienie** (postanowienie SN z dnia 13 listopada 2019 r., I KZP 9/19 (OSNKW 2019, nr 11–12, poz. 66; postanowienie SN z dnia 13 listopada 2019 r., I KZP 8/19, OSNKW 2019, nr 11–12, poz. 65; postanowienie SN z dnia 5 września 2019 r., I KZP 7/19, OSNKW 2019, nr 9, poz. 54; postanowienie SN z dnia 5 września 2019 r., I KZP 6/19, OSNKW 2019, nr 9, poz. 53; postanowienie SN z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 2/19, OSNKW 2019, nr 6, poz. 32; postanowienie SN z dnia 20 marca 2019 r., I KZP 17/18, OSNKW 2019, nr 4, poz. 22);
- **przedmiotem pytania prawnego nie mogą być kwestie związane z ustaleniami faktycznymi, oceną dowodów czy też dotyczące możliwości zastosowania określonej normy do ustalonego w sprawie stanu faktycznego. Tryb wskazany w art. 441 k.p.k. nie służy także temu, by sądy odwoławcze, przy pomocy Sądu Najwyższego, upewniały się co do prawidłowości przyjmowanego przez nie stanowiska interpretacyjnego** (postanowienie SN z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 2/19, OSNKW 2019, nr 6, poz. 32).

6. ZAKRES UZUPEŁNIENIA UZASADNIENIA ZASKARŻONEGO WYROKU (ART. 449A K.P.K.)

Jeżeli jest to niezbędne dla prawidłowego wyrokowania w sprawie, sąd odwoławczy przed wydaniem orzeczenia – zgodnie z art. 449a § 1 k.p.k. – może zwrócić akt sprawy sądowi pierwszej instancji w celu uzupełnienia uzasadnienia zaskarżonego wyroku, jednocześnie szczegółowo wskazując kwestie, o które należy uzupełnić uzasadnienie. Kwestie te mogą dotyczyć uzupełnienia zakresu uzasadnienia o inne części wyroku w wypadkach, o których mowa w art. 423 § 1a, lub uzupełnienia treści zawartych w uzasadnieniu w tym zakresie, w jakim zostało ono sporządzone.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego skierował do Sądu Najwyższego wniosek o rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego: „Czy uprawnienie sądu odwoławczego do zwrotu akt sądowi pierwszej instancji w celu uzupełnienia uzasadnienia zaskarżonego wyroku, jeżeli jest to niezbędne dla prawidłowego wyrokowania w postępowaniu odwoławczym (art. 449a § 1 k.p.k.), może służyć wyłącznie uzupełnieniu uzasadnienia poza jego dotychczasowym zakresem podmiotowym lub przedmiotowym, czy też uprawnienie to może być wykorzystane w celu uzupełnienia i tym samym poprawienia treści sporządzonego już uzasadnienia?”

Sąd Najwyższy stał na stanowisku, że przepis art. 449a § 1 k.p.k. nie może służyć do poprawienia uzasadnienia wyroku, a zatem sąd odwoławczy może zwrócić się w tym trybie do sądu pierwszej instancji jedynie wtedy, gdy nastąpiło ograniczenie zakresu podmiotowego lub przedmiotowego uzasadnienia w następstwie skorzystania z możliwości wskazanych w art. 423 § 1a k.p.k. oraz art. 424 § 3 k.p.k.⁶³ Organ ten zajął też odmienne stanowisko, stwierdzając, że zwrot akt sprawy sądowi w celu uzupełnienia uzasadnienia o określone kwestie może pole-

⁶³ Wyrok SN z dnia 1 marca 2017 r., II KK 222/16, LEX nr 2278307; postanowienie SN z dnia 30 marca 2017 r., III KK 395/16, OSNKW 2017, nr 6, poz. 36; wyrok SN z dnia 13 czerwca 2017 r.,

gać na poprawieniu stopnia szczegółowości i jakości uzasadnienia w zakresie, w jakim było ono już uprzednio sporządzone⁶⁴.

Ze względu na dodanie Ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw⁶⁵ § 3 do art. 449a k.p.k. rozstrzygnięcie tej kwestii stało się zbędne. Niemniej Skład Całej Izby Karnej Sądu Najwyższego w postanowieniu z dnia 12 grudnia 2019 r., I KZP 14/18 (LEX nr 2765603), wyjaśnił, że: **Uprawnienie sądu odwoławczego do zwrotu akt sprawy sądowi pierwszej instancji w celu uzupełnienia uzasadnienia zaskarżonego wyroku, jeżeli jest to niezbędne dla prawidłowego wyrokowania w postępowaniu odwoławczym (art. 449a § 1 k.p.k.), służy zarówno uzupełnieniu uzasadnienia poza jego dotychczasowym zakresem podmiotowym lub przedmiotowym (arg. art. 423 § 1a k.p.k.), jak i uzupełnieniu treści zawartych w sporządzonym już uzasadnieniu przy jego niezmiennym zakresie.**

7. UPRAWNIENIA SĄDU NAJWYŻSZEGO ROZPATRUJĄCEGO SKARGĘ NA WYROK SĄDU ODWOŁAWCZEGO (ART. 539A § 3 K.P.K.)

W myśl art. 539a § 3 k.p.k. skarga wyroku sądu odwoławczego uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania może być wniesiona wyłącznie z powodu naruszenia art. 437 lub z powodu uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k. Na tle tego przepisu doszło do rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego co do możliwości kontroli naruszenia przez sąd drugiej instancji przepisów wyznaczających granice rozpoznania środka odwoławczego oraz granice możliwych następstw tego rozpoznania.

Sąd Najwyższy stwierdzał, że naruszenie przez sąd odwoławczy art. 433 § 1 lub art. 344 § 1 k.p.k. nie może stanowić przedmiotu skarg⁶⁶, a także opowiadał się za dopuszczalnością podnoszenia w skardze zarzutów naruszenia prawa związanych

IV KK 11/17, LEX nr 2321928; wyrok SN z dnia 12 września 2017 r., III KK 377/17, OSNKW 2018, nr 1, poz. 5; wyrok SN z dnia 28 lutego 2008 r., III KK 278/07, LEX nr 402324.

⁶⁴ Postanowienie SN z dnia 21 września 2017 r., IV KK 130/17, LEX nr 2382427; postanowienie SN z dnia 20 grudnia 2017 r., V KK 465/17, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2018, nr 9, poz. 91 z głosą krytyczną A. Gurbiel, A. Leszczyńskiej, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2018, nr 9, s. 68–75.

⁶⁵ Dz.U. z 2019 r., poz. 1694.

⁶⁶ Postanowienie SN 10 lutego 2017 r., IV KS 6/16 LEX nr 2204960; wyrok SN z dnia 30 marca 2017 r., V KS 1/17, LEX nr 2258065; postanowienie SN z 5 kwietnia 2017 r., III KS 1/17, niepubl.; wyrok SN z 16 listopada 2017 r., II KS 3/17, LEX nr 2408318; postanowienie SN z 24 stycznia 2018 r., II KS 1/18, OSNKW 2018, nr 5, poz. 38; postanowienie SN z 15 lutego 2018 r., III KS 12/17, LEX nr 2456366; postanowienie SN z dnia 6 marca 2018 r., V KS 4/18, LEX nr 2459738; wyrok SN dnia 14 marca 2018 r., IV KS 6/18, LEX nr 2499848; postanowienie SN z 5 kwietnia 2018 r., II KS 5/18, LEX nr 2488058; wyrok SN z dnia 23 maja 2018 r., IV KS 10/18, LEX nr 2515852; postanowienie SN z dnia 5 lipca 2018 r., V KS 14/18, LEX nr 2515963; postanowienie SN z dnia 9 października 2018 r., III KS 18/18, LEX nr 2579530; postanowienie SN z dnia 24 stycznia 2019 r., II KS 11/18, LEX nr 2620232.

z przekroczeniem granic kontroli odwoławczej dokonywanej w postępowaniu apelacyjnym⁶⁷.

W związku z tym Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego skierował wniosek o rozstrzygnięcie przez skład 7 sędziów Sądu Najwyższego zagadnienia prawnego: „Czy podstawy skargi na wyrok sądu odwoławczego, określone w art. 539a § 3 k.p.k., umożliwiają badanie w postępowaniu skargowym tego, czy sąd odwoławczy, wydając wyrok, orzekał w granicach zaskarżenia, a w razie podniesienia zarzutów w środku odwoławczym – także w granicach tych zarzutów (art. 433 § 1, art. 434 § 1 k.p.k.), a jeżeli orzekał niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów (art. 435, art. 440 k.p.k.) – to czy wyrokując, nie naruszył przesłanek umożliwiających orzekanie w szerszym zakresie?”.

Sąd Najwyższy w uchwale składu 7 sędziów z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 1/19 (OSNKW 2019, nr 6, poz. 30), słusznie uznał, że: **Określone w art. 539a § 3 k.p.k. podstawy skargi na wyrok kasatoryjny nie uprawniają – co do zasady – Sąd Najwyższego do badania naruszenia przez sąd drugiej instancji przepisów wyznaczających granice rozpoznania środka odwoławczego oraz granice możliwych następstw tego rozpoznania.** W uzasadnieniu organ ten trafnie zauważył, że art. 539a § 3 k.p.k. zawiera zamknięty katalog (*numerus clausus*) podstaw do wnoszenia skargi na wyrok kasatoryjny sądu odwoławczego, który obejmuje uchybienia określone w art. 439 § 1 k.p.k. lub naruszenie art. 437 § 2 k.p.k. zd. drugie k.p.k., lub brak konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu w całości. Współgra to z wyrażonym wcześniej poglądem Sądu Najwyższego, że: „Zakres kontroli dokonywanej przez Sąd Najwyższy po wniesieniu skargi na wyrok sądu odwoławczego, o którym mowa w art. 539a § 1 k.p.k., ogranicza się do zbadania, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy uchybienie daje podstawę do wydania orzeczenia kasatoryjnego”⁶⁸.

Zakres kontroli skargowej wynika z odesłania do odpowiedniego stosowania art. 536 k.p.k. (art. 539f k.p.k.), a zatem Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę w granicach zaskarżenia i podniesionych zarzutów, a w zakresie szerszym – tylko w wypadkach określonych w art. 435 k.p.k. i art. 439 k.p.k. „Odpowiednie” stosowanie art. 536 k.p.k. pozwala na pominięcie art. 455 k.p.k. Sąd Najwyższy, rozpoznając skargę na wyrok sądu odwoławczego, jest związany podniesionymi w skardze zarzutami, gdyż poza granicami tych zarzutów kontroluje zaskarżony wyrok w wypadkach określonych w art. 435 k.p.k. i art. 439 k.p.k. Kontrola ta nie może ograniczyć się tylko do sprawdzenia, czy sąd odwoławczy podał formalnie dopuszczalną podstawę uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, ale czy w realiach konkretnej sprawy rzeczywiście istniała taka podstawa. Zdaniem Sądu Najwyższego przemawia za tym także *ratio legis* skargi na wyrok sądu odwoławczego, tj. przeciwdziałanie bezpodstawnemu

⁶⁷ Postanowienia SN z dnia 16 października 2018 r., IV KS 15/18, LEX nr 2574412; postanowienie SN z dnia 24 października 2018 r., V KS 22/18, LEX nr 2569797; postanowienie SN z dnia 12 grudnia 2018 r., IV KS 25/18, LEX nr 2628005.

⁶⁸ Uchwała 7 sędziów SN z dnia 25 stycznia 2018 r., I KZP 13/17, OSNKW 2018, nr 3, poz. 23.

przedłużaniu postępowania karnego poprzez naruszenie przez sąd odwoławczy unormowania art. 437 § 2 k.p.k. i uchylenie wyroku przy braku zaistnienia ku temu przesłanek⁶⁹.

Za ograniczeniem zakresu kontroli Sądu Najwyższego przemawia też charakter postępowania w przedmiocie skargi na wyrok sądu odwoławczego. Celem tej kontroli – zauważa Sąd Najwyższy – nie jest badanie sprawy co do jej meritum⁷⁰. Jak podkreśla ten organ:

Sąd Najwyższy nie może oceniać, czy zaistniały merytoryczne podstawy do wydania określonego rodzaju wyroku. Nie jest bowiem władny na podstawie przepisu art. 539a § 1 k.p.k. do oceny materiału dowodowego przedstawionego w sprawie – rozpoznanie sprawy w tym zakresie należy bowiem do sądów powszechnych. Interwencja Sądu Najwyższego w ten zakres orzekania stanowiłaby naruszenie ich kompetencji do rozpoznania sprawy⁷¹;

Zakres kontroli dokonywanej przez Sąd Najwyższy po wniesieniu skargi na wyrok sądu odwoławczego, o którym mowa w art. 539a § 1 k.p.k., ogranicza się do zbadania, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy uchybienie daje podstawę do wydania orzeczenia kasatoryjnego⁷².

Zasadnie Sąd Najwyższy argumentuje, że za uprawnieniem do oparcia skargi na zarzutach obraży art. 433 § 1, art. 434 § 1, art. 435 i art. 440 k.p.k. nie przemawia wnioskowanie *a fortiori* i to nawet wówczas, gdy niedozwolone wyjście przez sąd drugiej instancji poza granice zaskarżenia legło w głównej mierze lub wyłącznie u podstaw wyroku o charakterze kasatoryjnym.

⁶⁹ Uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, druk nr 207, Sejm VIII kadencji, <https://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/druk.xsp?nr=207> (dostęp: 28.06.2021); M. Fingas, *Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2017 r.*, IV KS 6/16, „Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa” 2017, nr 1, s. 106.

⁷⁰ A. Lach, *Skarga na wyrok sądu odwoławczego*, w: *Postępowanie karne po nowelizacji z dnia 11 marca 2016 roku*, red. A. Lach, Warszawa 2017, s. 275; S. Steinborn, *Skarga na wyrok kasatoryjny sądu odwoławczego na tle systemu środków zaskarżenia w polskim procesie karnym*, w: *Verba volant, scripta manent. Proces karny, prawo karne skarbowe i prawo wykroczeń po zmianach z lat 2015–2016. Księga pamiątkowa poświęcona Profesor Monice Zbrojewskiej*, red. T. Grzegorzczak, R. Olszewski, Warszawa 2017, s. 424–425; J. Zagrodnik, *Instytucja skargi na wyrok sądu odwoławczego (rozdział 55a k.p.k.) – zarys problematyki*, w: *Verba volant...*, op. cit., s. 524–525; P. Czarnecki, *Skarga na wyrok sądu odwoławczego. (Non)sens nowego rozdziału 55a Kodeksu postępowania karnego?*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2016, nr 2, s. 99; uchwała SN z dnia 14 września 2017 r., I KZP 9/17, OSNKW 2017, nr 10, poz. 59.

⁷¹ Postanowienie SN z dnia 10 lutego 2021 r., V KS 3/21, LEX nr 3159074; postanowienie SN z dnia 29 stycznia 2021 r., V KS 33/20, LEX nr 3160402; postanowienie SN z dnia 2 grudnia 2020 r., II KS 16/20, LEX nr 3093484; postanowienie SN z dnia 7 maja 2020 r., IV KS 4/20, LEX nr 3049054.

⁷² Wyrok SN z dnia 20 października 2020 r., I KS 9/20, LEX nr 3106151; postanowienie SN z dnia 25 czerwca 2020 r., V KS 10/20, LEX nr 3153443.

USTAWA O SĄDZIE NAJWYŻSZYM Z DNIA 8 GRUDNIA 2017 R. (DZ.U. Z 2021 R., POZ. 154)

8. KONKRETNE PYTANIA PRAWNE SKŁADÓW SĄDU NAJWYŻSZEGO (ART. 82 USTAWY O SĄDZIE NAJWYŻSZYM)

W myśl art. 82 § 1 Ustawy o Sądzie Najwyższym, jeżeli Sąd Najwyższy, rozpoznając kasację lub inny środek odwoławczy, poweźmie poważne wątpliwości co do wykładni przepisów prawa będących podstawą wydanego rozstrzygnięcia, może odroczyć rozpoznanie sprawy i przedstawić zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia składowi 7 sędziów tego sądu. Sąd Najwyższy, rozpatrując takie wnioski, dokonał także wykładni ich przesłanek.

8.1. Sąd Najwyższy w składzie 3 sędziów przedstawił powiększonemu składowi Sądu Najwyższego do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne:

Czy osoba, która została powołana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego w następstwie procedury zainicjowanej obwieszczeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 maja 2018 r. o wolnych stanowiskach sędziego w Sądzie Najwyższym (M.P. z 2018 r. poz. 633) ze względu na wątpliwości co do poprawności tego procesu wynikające z: a) wydania obwieszczenia z dnia 24 maja 2018 r. o wolnych stanowiskach sędziego w Sądzie Najwyższym (M.P. z 2018 r. poz. 633) bez kontrasygnaty Prezesa Rady Ministrów, b) wydania przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej postanowienia o powołaniu tejże osoby do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego pomimo postanowienia Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 25 września 2018 r., sygn. akt II GW 23/18, o wstrzymaniu wykonania uchwały Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 24 sierpnia 2018 r. Nr 318/2018, c) ukształtowania składu osobowego Krajowej Rady Sądowniczej w wyniku wyboru przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej piętnastu sędziów w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 3 ze zm.), i tym samym możliwości naruszenia wynikającego z art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284) prawa do sądu ustanowionego ustawą polegającego na powołaniu na urząd sędziego w wyniku procedury obciążonej naruszeniami prawa – jest osobą nieuprawnioną do orzekania w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k.? Uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 26 kwietnia 2019 r. sędzia SN, którego dotyczyło to pytanie został wybrany na stanowisko sędziego Trybunału Konstytucyjnego (M. P. z 2019 r. poz. 414). W dniu 7 maja 2019 r. złożył oświadczenie o zrzeczeniu się pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego, co w świetle treści art. 36 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym skutkowało wygaśnięciem stosunku służbowego sędziego tego Sądu.

W związku z tym Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 15 października 2019 r., I KZP 4/19 (Mon. Praw. 2019, nr 24, s. 1303), umorzył postępowanie w przedmiocie przedstawionego zagadnienia prawnego. Jednocześnie wyraził słuszny pogląd, że: **Sąd Najwyższy jest zobowiązany do umorzenia postępowania**

nia w sprawie pytania prawnego dotyczącego wątpliwości wiążących się z prawidłowością procesu powołania sędziego Sądu Najwyższego, jeśli doszło do wygaśnięcia stosunku służbowego tego sędziego na skutek wyboru na sędziego Trybunału Konstytucyjnego. Rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego przez Sąd Najwyższy musi mieć bowiem znaczenie dla wydania orzeczenia w danej sprawie. Ponadto wskazał, że: Przepis art. 441 k.p.k. dotyczy tzw. pytań konkretnych, a więc zagadnień pojawiających się przy rozpoznawaniu określonej sprawy w związku z poważnymi wątpliwościami odnośnie do wykładni przepisów mających zastosowanie w tej sprawie, a tym samym ich rozstrzygnięcie musi mieć znaczenie dla wydania orzeczenia w sprawie, w której wystąpiono z zagadnieniem prawnym. Sytuacja jest zatem podobna jak na gruncie art. 441 k.p.k – z tym że dotyczy innego układu procesowego, w jakim pojawia się to zagadnienie, a powodem wystąpienia są jedynie „poważne wątpliwości co do wykładni prawa” i to powzięte przez Sąd Najwyższy w procedurach określonych w art. 82 Ustawy o Sądzie Najwyższym, tj. przy rozpoznaniu kasacji lub innego środka odwoławczego⁷³.

8.2. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 26 maja 2020 r., I KZP 14/19 (OSNKW 2020, nr 6, poz. 18), trafnie wyjaśnił, że: **Kluczowym warunkiem dla skutecznego przedstawienia zagadnienia prawnego Sądowi Najwyższemu w trybie art. 82 Ustawy z 2017 r. o Sądzie Najwyższym, jest to, aby przepis (lub przepisy) prawa, którego wykładnia prawna budzi wątpliwości, stanowił podstawę rozstrzygnięcia sprawy zawisłej przed Sądem Najwyższym rozpoznającym kasację lub inny środek odwoławczy; nie budzi wątpliwości, że zagadnienie takie można przedstawić także w trybie postępowania skargowego uregulowanego w rozdziale 55a Kodeksu postępowania karnego⁷⁴.**

9. ABSTRAKCYJNE PYTANIA PRAWNE SĄDU NAJWYŻSZEGO (ART. 83 § 1 USTAWY O SĄDZIE NAJWYŻSZYM)

Jeżeli w orzecznictwie sądów powszechnych, sądów wojskowych lub Sądu Najwyższego ujawnią się rozbieżności w wykładni przepisów prawa będących podstawą ich orzekania, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego lub Prezes Sądu Najwyższego – zgodnie z art. 83 § 1 ustawy o SN – może, w celu zapewnienia jednolitości orzecznictwa, przedstawić wniosek o rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego Sądowi Najwyższemu w składzie 7 sędziów lub innym odpowiednim składzie.

Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 3/19 (OSNKW 2019, nr 6, poz. 31), wyjaśnił, że: **Tzw. abstrakcyjne pytania prawne są jednym ze środków nadzoru judykacyjnego sprawowanego przez Sąd Najwyższy nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania. Wyjaśnienie**

⁷³ Zob. Postanowienie SN z dnia 27 stycznia 2009 r., I KZP 24/08, OSNKW 2009, nr 3, poz. 20; M. Piłarska-Gumny, *Konkretne pytania prawne do Sądu Najwyższego w sprawach karnych*, „Ius Novum” 2013, nr 2, s. 58–92.

⁷⁴ Postanowienie SN z dnia 26 maja 2020 r., I KZP 14/19, OSNKW 2020, nr 6, poz.18.

przepisów prawnych w tym trybie nie jest dokonywane w związku z konkretną sprawą, lecz in abstracto i ma głównie na celu ujednoczenie orzecznictwa, w tym także orzecznictwa Sądu Najwyższego. Chociaż dokonywana w tym trybie wykładnia nie ma zakotwiczenia w konkretnej sprawie, niemniej Sąd Najwyższy podejmuje ją dlatego, że ujawniły się rozbieżności w orzecznictwie (...). Podstawową przesłanką przedmiotową abstrakcyjnego pytania prawnego nie jest sama rozbieżność w orzecznictwie, a zwłaszcza rozbieżność wynikająca z odmiennego stosowania prawa, lecz rozbieżność wynikająca z odmiennej wykładni prawa. Dodatkowo ustawodawca wskazuje, że celem wniosku o rozstrzygnięcie rozbieżności powinno być zapewnienie jednolitości orzecznictwa. Dlatego przyjmuje się, że jednolita wykładnia określonej instytucji prawnej dokonywana przez sądy uniemożliwia wykorzystanie tego instrumentu.

BIBLIOGRAFIA

- Bafia J., *Zmiana kwalifikacji prawnej czynu w procesie karnym*, Warszawa 1964.
- Bednarzak J., *Czy oskarżenie o kradzież wyklucza skazanie za paserstwo?*, „Nowe Prawo” 1963, nr 4–5.
- Boratyńska K.T., Czarnecki P., Królikowski M., Lach A., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. A. Sakowicz, Warszawa 2020.
- Cieślak M., *Polska procedura karna Podstawowe założenia teoretyczne*, Warszawa 1984.
- Cieślak M., Doda Z., *Kierunki orzecznictwa Sądu Najwyższego w zakresie postępowania karnego (lata 1980–1983)*, „Palestra” 1984, nr 10.
- Czarnecki P., *Skarga na wyrok sądu odwoławczego. (Non)sens nowego rozdziału 55a Kodeksu postępowania karnego?*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2016, nr 2.
- Czerwińska D., *Problematyka zgody następczej na wykorzystanie tzw. przypadkowych znalezisk po 15.04.2016 r.*, „Przeгляд Sądowy” 2019, nr 4.
- Daniluk P., *Instytucja tzw. zgody następczej po nowelizacji z 11 marca 2016 r. w świetle standardów konstytucyjnych i konwencyjnych*, „Studia Prawnicze” 2017, nr 3.
- Dąbrowska-Kardas M., Kardas P., w: *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do art. 278–363 k.k.*, red. A. Zoll, t. III, Warszawa 2016.
- Hofmański P., Sadzik E., Zgryzek K., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. P. Hofmański, Warszawa 2007.
- Hofmański P., Zabłocki S., *Dowodzenie w postępowaniu apelacyjnym i kasacyjnym – kwestie modelowe*, w: *Funkcje procesu karnego. Księga jubileuszowa Prof. J. Tylmana*, red. T. Grzegorzczak, Warszawa 2011.
- Fingas M., *Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2017 r., IV KS 6/16*, „Gdańskie Studia Prawnicze – Przeгляд Orzecznictwa” 2017, nr 1.
- Gadecki B., *Glosa do uchwały SN z dnia 28 czerwca 2018 r., I KZP 4/18*, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2019, nr 1.
- Gardocka T., Jagiełło D., *Kodeks postępowania karnego. Krótki komentarz dla studiujących*, Warszawa 2018.
- Gruszecka D., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. J. Skorupka Warszawa 2020.
- Grzegorzczak T., w: T. Grzegorzczak, J. Tylman, *Polskie postępowanie karne*, Warszawa 2014.

- Grzegorzczak T., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2014.
- Grzegorzczak T., *Ku usprawnieniu postępowania apelacyjnego i szerszemu reformatorijnemu orzekaniu przez sąd odwoławczy*, w: *Fiat iustitia pereat mundus. Księga jubileuszowa poświęcona Sędziemu Sądowi Najwyższego Stanisławowi Zabłockiemu z okazji 40-lecia pracy zawodowej*, red. P. Hofmański, Warszawa 2014.
- Grzeszczyk W., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2012.
- Gurbiel A., Leszczyńska A., *Glosa do postanowienia SN z dnia 20 grudnia 2017 r.*, V KK 465/17, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2018, nr 9.
- Janusz-Pohl B., *Formalizacja i konwencjonalizacja jako instrumenty analizy czynności karnoprosesowych w prawie polskim*, Poznań 2017.
- Janusz-Pohl B., *Konkretyzacja uprawnień prokuratora w zakresie wykorzystania dowodów uzyskanych w ramach tzw. wtórnej kontroli operacyjnej*, w: *Artes serviunt vitae sapientia imperat. Proces karny sensu largo. Rzeczywistość i wyzwania. Księga jubileuszowa Profesora Tomasza Grzegorzczaka z okazji 70. urodzin*, Warszawa–Łódź 2019.
- Janusz-Pohl B., *O zasadach obliczania terminów procesowych*, „Prawo w Działaniu” 2020, nr 41.
- Klimowicz-Górowska E., Wyszogrodzka E., *Glosa do uchwały SN z dnia 17 listopada 2005 r.*, I KZP 43/05, „Państwo i Prawo” 2006, nr 6.
- Kosonoga J., *Instytucja skargi subsydiarnej – zarys problematyki*, „Monitor Prawniczy” 2006, nr 9.
- Kosonoga J., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do art. 1–166*, red. R.A. Stefański, S. Zabłocki, t. I, Warszawa 2017.
- Kozak M., *Glosa do uchwały składu 7 sędziów SN z dnia 22 maja 2019 r.*, I KZP 3/19, „Palestra” 2020, nr 3.
- Kuczyńska H., *Glosa do postanowienia SN z dnia 22 maja 2019 r.*, I KZP 2/19, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2020, nr 3.
- Kulesza C., w: *System Prawa Karnego Procesowego. Zasady procesu karnego*, red. P. Wiliński, t. III cz. 1, Warszawa 2014.
- Kurowski M., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. D. Świecki, t. I, Warszawa 2013.
- Kurowski M., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. D. Świecki, Warszawa 2018.
- Kurowski M., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz zaktualizowany*, red. D. Świecki, t. I, LEX/el. 2021.
- Lach A., *Skarga na wyrok sądu odwoławczego*, w: *Postępowanie karne po nowelizacji z dnia 11 marca 2016 roku*, red. A. Lach, Warszawa 2017.
- Lipczyńska M., *Kradzież czy paserstwo*, „Nowe Prawo” 1963, nr 3.
- Łukowiak B., *Glosa do postanowienia SN z dnia 27 sierpnia 2015 r.*, III KK 238/15, „Prokuratura i Prawo” 2017, nr 11.
- Łukowiak B., *Glosa do postanowienia SN z dnia 13 listopada 2019 r.*, I KZP 9/19, „Przegląd Sądowy” 2020, nr 11–12.
- Machlańska J., *Procesowe wykorzystanie podstuchu w nowelizacji kodeksu postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw z dnia 11 marca 2016 r. w świetle prawa do obrony*, „Studia Iuridica Lublinensia” 2016, nr 4.
- Markiewicz T., *Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 sierpnia 2015 r.*, III KK 238/15, „Prokuratura i Prawo” 2017, nr 11.
- Marzec J.F., *Z problematyki tożsamości czynu zarzucanego a przypisanego oraz wyboru właściwej kwalifikacji czynu*, „Nowe Prawo” 1957, nr 12.
- Morawski L., *Wstęp do prawoznawstwa*, Toruń 2014.

- Murzynowski A., *Istota i zasady procesu karnego*, Warszawa 1994.
- Niemczyk Z., *Nowy kształt kontroli operacyjnej po zmianach ustawy o Policji i kodeksu postępowania karnego*, „Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury” 2017, nr 2.
- Nowicki K., w: *Proces karny*, red. J. Skorupka, Warszawa 2017.
- Nowikowski I., *O regułach obliczania terminów w procesie karnym (kwestie wybrane)*, w: *Teoretyczne i praktyczne problemy współczesnego prawa karnego. Księga jubileuszowa dedykowana Prof. T. Bojarskiemu*, red. A. Michalska-Warias, I. Nowikowski, J. Piórkowska-Flieger, Lublin 2011.
- Ochnio A.H., *Glosa do postanowienia SN z dnia 13 listopada 2019 r.*, I KZP 9/19, „Orzecnictwo Sądów Polskich” 2020, nr 7–8.
- Pachowicz Z., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. J. Skorupka, Warszawa 2020.
- Pajak P., *Zagadnienia intertemporalne zakazów dowodowych dotyczących wykorzystywania materiałów kontroli operacyjnej i procesowej*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2013, nr 2.
- Paluszkiewicz H., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. K. Dudka, Warszawa 2020.
- Paluszkiewicz H., w: K. Dudka, H. Paluszkiewicz, *Postępowanie karne*, Warszawa 2021.
- Peiper L., *Komentarz do kodeksu karnego*, Kraków 1936.
- Pilarska-Gumny M., *Konkretne pytania prawne do Sądu Najwyższego w sprawach karnych*, „Ius Novum” 2013, nr 2.
- Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, red. H. Zgółkowa, t. 33, Poznań 2001.
- Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, red. H. Zgółkowa, t. 46, Warszawa 2004.
- Prusak F., *Komentarz do kodeksu postępowania karnego*, t. 1, Warszawa 1999.
- Rogalski M., *Przesłanki powagi rzeczy osądzonej w procesie karnym*, Kraków 2005.
- Rogoziński P., w: *Kodeks postępowania karnego. Objasnienia dla studentów (art. 1–424)*, red. J. Grajewski, t. I, Zakamycze 2005.
- Rogoziński P., *Zakres postępowania dowodowego na rozprawie apelacyjnej a stwierdzenie konieczności przeprowadzenia na nowo w całości przewodu sądowego przez sąd pierwszej instancji (art. 437 § 2 k.p.k.)*, w: *Postępowanie odwoławcze w procesie karnym u progu nowych wyzwań*, red. S. Steinborn, Warszawa 2016.
- Sakowicz A., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. A. Sakowicz, Warszawa 2020.
- Satko J., *Glosa do postanowienie SN z 14.07.2011 r.*, IV KK 139/11, „Orzecnictwo Sądów Polskich” 2012, nr 4, poz. 35.
- Skorupka J., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. R.A. Stefański, S. Zabłocki, t. I, Warszawa 2017.
- Skorupka J., *Glosa do uchwały SN z dnia 28 czerwca 2018 r.*, I KZP 4/18, „Orzecnictwo Sądów Polskich” 2019, nr 1.
- Skowron A., *Glosa do postanowienia SN z 14.07.2011 r.*, IV KK 139/11, LEX/eL 2012 .
- Skretowicz E., *Wyrok sądu karnego pierwszej instancji*, Lublin 1989.
- Stachowiak S., *Funkcje zasady skargowości w polskim procesie karnym*, Poznań 1975.
- Stefański R.A., *Instytucja pytań prawnych do Sądu Najwyższego w sprawach karnych*, Kraków 2001.
- Stefański R.A., *Dowód nielegalny w postępowaniu karnym*, w: *Proces karny w dobie przemian. Zagadnienia ogólne*, red. S. Steinborn, K. Woźniewski, Gdańsk 2018.
- Stefański R.A., *Wzłowe problemy kontroli i utrwalania rozmów telefonicznych*, w: *Kontrola korespondencji*, red. B. Opaliński, M. Rogalski, Warszawa 2018.
- Stefański R.A., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do art. 167–296*, red. R.A. Stefański, S. Zabłocki, t. II, Warszawa 2019.

- Stefański R.A., *Pozycja prokuratora w zreformowanej procedurze karnej a standardy rzetelnego procesu*, w: *Ewolucja polskiego wymiaru sprawiedliwości w latach 2013–2018 w świetle standardów rzetelnego procesu*, red. C. Kulesza, A. Sakowicz, Białystok 2019.
- Stefański R.A., *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 2018 rok*, „*Ius Novum*” 2020, nr 4.
- Steinborn S., *Prawomocność części orzeczenia w procesie karnym*, Warszawa 2011.
- Steinborn S., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. L.K. Paprzycki, t. I, Warszawa 2013.
- Steinborn S., *Postępowanie dowodowe w instancji apelacyjnej w świetle nowelizacji kodeksu postępowania karnego*, „*Prokuratura i Prawo*” 2015, nr 1–2.
- Steinborn S., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do wybranych przepisów*, LEX 2016.
- Steinborn S., *Skarga na wyrok kasatoryjny sądu odwoławczego na tle systemu środków zaskarżenia w polskim procesie karnym*, w: *Verba volant, scripta manent. Proces karny, prawo karne skarbowe i prawo wykroczeń po zmianach z lat 2015–2016. Księga pamiątkowa poświęcona Profesor Monice Zbrojewskiej*, red. T. Grzegorzczak, R. Olszewski, Warszawa 2017.
- Szumiło-Kulczycka D., *Dalsze wykorzystywanie materiałów z kontroli operacyjnej (uwagi na tle art. 168b k.p.k.)*, „*Państwo i Prawo*” 2018, nr 10.
- Śliwiński S., *Polski proces karny*, Warszawa 1948.
- Świecki D., *Postępowanie odwoławcze w sprawach karnych. Komentarz i orzecznictwo*, Warszawa 2018.
- Waltoś S., Hofmański P., *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2020.
- Wróbel W., *Zasady intertemporalne w prawie karnym procesowym*, Kraków 2017.
- Zbrojewska M., *Glosa do uchwały SN z dnia 17 listopada 2005 r., I KZP 43/05*, „*Palestra*” 2006, nr 11–12.
- Zoll A., *Glosa do postanowienia SN z 14.07.2011 r., IV KK 139/11*, „*Orzecznictwo Sądów Polskich*” 2012, nr 4, poz. 35.

PRZEGLĄD UCHWAŁ IZBY KARNEJ SĄDU NAJWYŻSZEGO W ZAKRESIE PRAWA KARNEGO PROCESOWEGO ZA 2019 ROK

Streszczenie

Artykuł ma charakter naukowo-badawczy, a jego przedmiotem jest analiza uchwał i postanowień Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 2019 rok wydanych w wyniku rozpatrzenia tzw. pytań prawnych. Dotyczyły one tożsamości czynu (art. 14 § 1 k.p.k.), obliczania terminów procesowych (art. 123 § 1 i 2 k.p.k.), dowodów uzyskanych z kontroli operacyjnej (art. 168b k.p.k.), konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu w całości (art. 437 § 2 k.p.k.), konkretnych pytań prawnych sądów odwoławczych (art. 441 § 1 k.p.k.), zakresu uzupełnienia uzasadnienia zaskarżonego wyroku (art. 449a k.p.k.), uprawnień Sądu Najwyższego rozpatrującego skargę na wyrok sądu odwoławczego (art. 539a § 3 k.p.k.), konkretnych i abstrakcyjnych pytań prawnych składów Sądu Najwyższego (art. 82 § 1 i art. 83 § 1 ustawy o SN). Podstawowym celem naukowym była ocena zasadności dokonanych przez ten organ interpretacji przepisów regulujących zagadnienia prawne poddane Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia. Głównymi tezami badawczymi było wykazanie, że tak zwana instytucja pytań prawnych kierowanych do Sądu Najwyższego spełnia ważną rolę w zapewnieniu jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i wojskowych, gdyż argumentacja stanowiska tego organu jest pogłębiana. Wyniki badania mają oryginalny charakter, gdyż rozwijają twórczo interpreta-

cję zawartą w analizowanych rozstrzygnięciach. Badania mają przede wszystkim zasięg krajowy. Artykuł ma istotne znaczenie dla nauki, gdyż zawiera pogłębioną analizę dogmatyczną oraz duży ładunek myśli teoretycznej, a także jest przydatny dla praktyki, wzbogacając argumentację Sądu Najwyższego lub przytaczając okoliczności uzasadniające poglądy odmienne.

Słowa kluczowe: dowody, kontrola operacyjna postępowanie karne, pytanie prawne, termin, tożsamość czynu, Sąd Najwyższy, skarga na wyrok sądu odwoławczego, uzupełnienie wyroku

REVIEW OF THE RESOLUTIONS OF THE SUPREME COURT CRIMINAL CHAMBER CONCERNING CRIMINAL PROCEDURE LAW IN 2019

Summary

This scientific research-based article aims to analyse the resolutions and rulings of the Supreme Court Criminal Chamber concerning criminal procedure law that were issued in 2019 as the response to the so-called legal questions. They concerned the identity of an act (Article 14 § 1 CCP), the calculation of procedural terms (Article 123 §§ 1 and 2 CCP), the evidence obtained in the course of surveillance (Article 168b CCP), the necessity of conducting the whole trial from scratch (Article 437 § 2 CCP), specific legal questions asked by appellate courts (Article 441 § 1 CCP), the scope of supplementing the justification of a sentence appealed against (Article 539a § 3 CCP), and specific and abstract legal questions asked by the Supreme Court benches (Article 82 § 1 and Article 83 § 1 Act on the Supreme Court). The basic scientific aim was to assess the validity of the interpretation of the provisions regulating the issues that were subject to the Supreme Court's judgement. The main research theses aimed to prove that the so-called legal questions asked to the Supreme Court play an important role in ensuring uniformity of common and military courts' case law, because the Court's reasoning is deepened. The research findings are original in nature because they creatively develop the interpretation contained in the analysed judgements. The extent of the research is mainly national. The article is significant for the doctrine because it presents a deepened dogmatic analysis and a big load of theoretical thought due to the fact that it is practically useful and enriches the Supreme Court's reasoning or presents the circumstances justifying different opinions.

Key words: evidence, surveillance, criminal procedure, legal questions, term, identity of an act, Supreme Court, complaint about an appellate court's judgement, supplement to a sentence

Stefański R.A., *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 2019 r.*, „*Ius Novum*” 2021 (15) nr 2, s. 113–140. DOI: 10.26399/iusnovum.v15.2.2021.17/r.a.stefanski

Stefański, R.A. (2021) 'Review of the resolutions of the Supreme Court Criminal Chamber concerning criminal procedure law in 2019'. *Ius Novum* (Vol. 15) 2, 113–140. DOI: 10.26399/iusnovum.v15.2.2021.17/r.a.stefanski

